

วิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอดงหลวง จังหวัดเพชรบูรณ์

โดย

นางสาวโชติมา วรณเวทวิวัฒน์

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**PRODUCTION WAY OF SUGAR CANE FARMER , AMPHOE CHA-AM,
PHETCHABURI PROVINCE**

ผลงานวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาตรี

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Program of Public and Private Management

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2010

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ วิธีการผลิตอ้อย
ของชาวไร่อ้อย อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี ” เสนอโดย นางสาวโชติมา วรุมเวทวิวัฒน์ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร)

...../...../.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณนันทน์ หอมสุต)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์)

...../...../.....

50601605 : สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ : วิธีการผลิตอ้อย

โชติมา วรณเวทวิวัฒน์ : วิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ : ผศ.ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์. 59 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นชาวไร่อ้อย ในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 15 ราย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ระดับลึกและใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า 1) ลักษณะทั่วไปของชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ชาวไร่อ้อยทำไร่อ้อยสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ชาวไร่อ้อยในอำเภอชะอำไม่ได้ทำไร่อ้อยเพียงอย่างเดียวแต่ยังทำไร่สับปะรด ไร่ข้าวโพด สวนปาล์มน้ำมันและทำนา ชาวไร่อ้อยมีการปลูกอ้อยจำแนกได้ 3 ขนาด คือ ไร่อ้อยขนาดเล็ก ไร่อ้อยขนาดกลาง และไร่อ้อยขนาดใหญ่ เดิมชาวไร่อ้อยใช้แรงงานคนแต่ปัจจุบันใช้เครื่องจักรในการทำไร่อ้อยเป็นส่วนใหญ่

2) ปัญหาและอุปสรรคในการทำไร่อ้อยในอำเภอชะอำ ส่วนใหญ่มีปัญหาในการขาดแคลนน้ำหรือมีแหล่งน้ำแต่อยู่ห่างไกลไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และปัญหาขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานราคาสูงขึ้น และแรงงานไม่มีประสิทธิภาพและที่สำคัญคือปัญหาแรงงานที่ชาวไร่อ้อยจ่ายเงินล่วงหน้าแต่เมื่อไปรับแรงงานมาทำงานกลับหนีไปแล้ว

3) แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา ชาวไร่อ้อยในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ควรปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตอ้อยโดยการวางแผนในการใช้ปัจจัยการผลิตให้เหมาะสมและใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนให้มากขึ้นเพื่อลดปัญหาแรงงาน

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

50601606 : MAJOR : PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT

KEY WORDS : WAY OF SUGAR CANE PRODUCTION

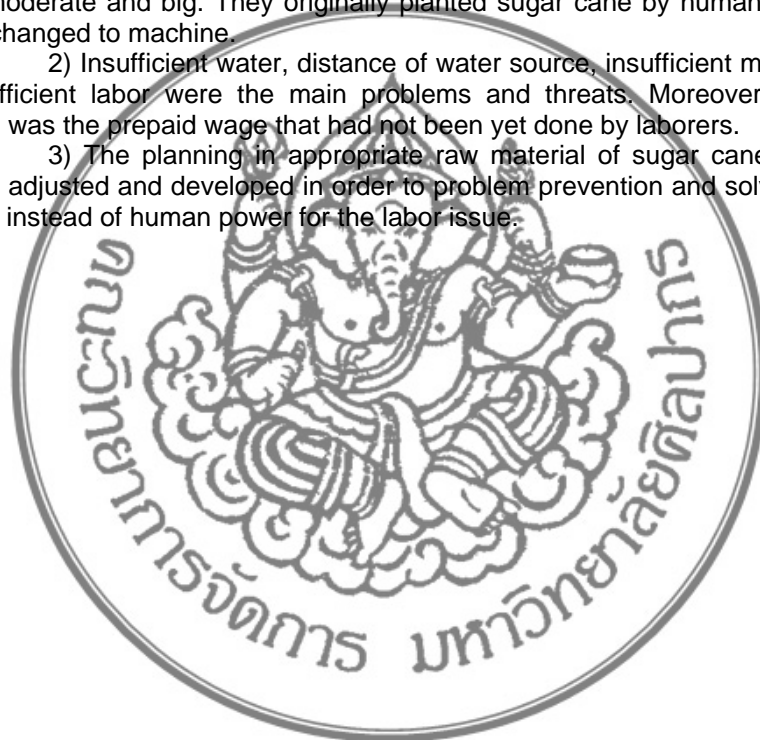
CHOTIMA WARUNWEDWIWAT : PRODUCTION WAY OF SUGAR CANE FARMER , AMPHOE CHA-AM, PHETCHABURI PROVINCE. INDEPENDENT STUDY ADVISORS : ASST. PROF. PHITAK SIRIWONG, Ph.D. 59 pp.

This research had aimed to study the life path of farmers in the production of sugar cane at Cha-am District, Petchaburi Province. 15 key informants had been selected. In depth interview and non participation observe were applied as a study tool.

The findings were 1) This profession basically had been continued from generation to generation. They did not only grow sugar cane but also pineapple, corn, palm and rice. The sugar cane types can be separated into 3 according to their size which are small, moderate and big. They originally planted sugar cane by human power but they now mostly changed to machine.

2) Insufficient water, distance of water source, insufficient man power, high wage and inefficient labor were the main problems and threats. Moreover the most important problem was the prepaid wage that had not been yet done by laborers.

3) The planning in appropriate raw material of sugar cane production process must be adjusted and developed in order to problem prevention and solving. Machine should be used instead of human power for the labor issue.

ผลงานวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาตรี

Program of Public and Private Management Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature .....

Independent Study Advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระซึ่งได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำชี้แนะ คำปรึกษา ให้ความกระจ่างและตรวจทานแก้ไขจนการค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลงผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์คาวลอย กาญจนมณีเสถียร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ณนท หอมสุด ที่กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง และรับเป็นกรรมการ ตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

ขอขอบพระคุณชาวไร่ฮ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่กรุณาให้ข้อมูลเป็นอย่างดี และร่วมทำกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ เพื่อนและน้องๆ ที่ช่วยเหลือยามทำงาน ขอขอบคุณอย่างลึกซึ้งกับอุปสรรคทุกอย่างที่ทำให้เข้มแข็งขึ้น

สุดท้ายนี้ขอกราบแทบเท้าสำนักในบุญคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งใหญ่ในการทำงาน และผู้วิจัยขอขอบความสำเร็จนี้ให้แก่คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในวันนี้

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

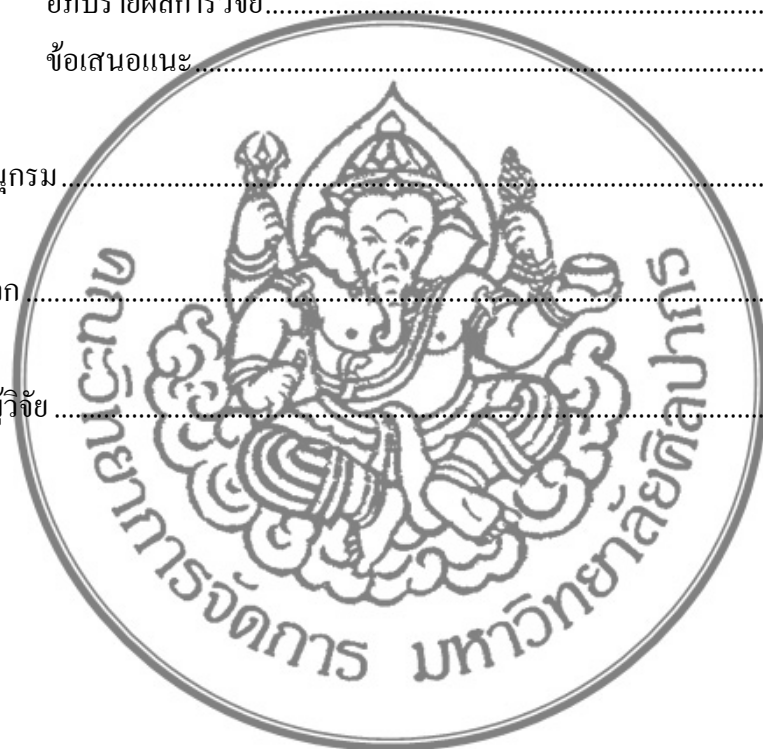
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาของการศึกษา.....	5
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ความรู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อย	6
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว	9
แนวคิดเครือข่ายทวงสังคม.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	20
การกำหนดประชากรที่ทำการศึกษา	20
การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
วิธีการศึกษาวิจัย	21
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	21
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	22
ระยะเวลาในการศึกษา.....	23

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
สถานภาพทั่วไปของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	24
วิธีการผลิตของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	27
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	47
สรุปผลการวิจัย.....	47
อภิปรายผลการวิจัย.....	50
ข้อเสนอแนะ.....	52
บรรณานุกรม.....	54
ภาคผนวก.....	56
ประวัติผู้วิจัย.....	59

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	คุณอารี บุญศรี ชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	27
2	รถไถเดินตาม ไถเตรียมดินก่อนปลูกอ้อยสำหรับไร่อ้อยขนาดเล็ก.....	29
3	การใช้รถไถไถเตรียมดินก่อนปลูกอ้อย.....	31
4	รถไถติดถังกักเก็บน้ำเพื่อหยดน้ำลงร่องอ้อยพร้อมกับพ่นปุ๋ยและปุ๋ยรองกัน	32
5	เครื่องใส่ปุ๋ยติดสำหรับท้ายรถไถ	34
6	ชาวไร่อ้อยใช้เครื่องคีบอ้อยขึ้นรถแทนการใช้แรงงานคน	35
7	แรงงานจ้างในการทำไร่อ้อย.....	37
8	ชาวไร่อ้อยแลกเปลี่ยนความรู้ในการพัฒนาการปลูกอ้อย.....	40

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอ้อยหนึ่งของประเทศไทย สามารถปลูกได้เกือบทุกพื้นที่ และเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของเกษตรกร อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยผลผลิตของอ้อยสามารถนำมาผลิตน้ำตาลและผลิตภัณฑ์ต่างๆเพื่อบริโภคในประเทศ และเป็นสินค้าส่งออก 1 ใน 10 ที่สำคัญของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม (ประสิทธิ์ ใจศิลป์ และคณะ 2548:1)

ในแต่ละปีอ้อย สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรประมาณ 2-3 หมื่นล้านบาท รายได้ที่ได้มากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับราคาน้ำตาลในตลาดโลก ถ้าราคาน้ำตาลในตลาดโลกสูงขึ้นจะทำให้รายได้ของเกษตรกรสูงขึ้น เนื่องจากอ้อยเป็นพืชที่มีพระราชบัญญัติบังคับในการจัดสรรส่วนแบ่งรายได้จากการขายน้ำตาลและการผลิต 2548/49 ประมาณ 40.99 เปอร์เซ็นต์ ทั้งๆ ที่มีเนื้อที่ปลูกเพิ่มขึ้นเพียง 4.66 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากราคาน้ำตาลในตลาดโลกสูงขึ้นทำให้เกษตรกรทราบราคาอ้อยขั้นต่ำที่เกษตรกรจะได้รับ ทำให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการบำรุงรักษาอ้อยเพิ่มขึ้น (เสรีวัฒน์ จิตตุพรพงษ์ และคณะ 2550:18)

ตารางที่ 1 เนื้อที่ปลูก ปริมาณผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ของอ้อยโรงงานปี 2540-2550

ปี	เนื้อที่ปลูก (ล้านไร่)	ปริมาณผลผลิต (ล้านตัน)	ผลผลิต (ตันต่อไร่)	ปริมาณอ้อยเข้าหีบ (ล้านตัน)
2540	6.314	56.393	8.932	-
2541	5.897	43.465	7.370	-
2542	5.735	50.332	8.777	-
2543	5.710	54.052	9.466	-
2544	5.481	49.563	9.042	-
2545	6.320	60.013	9.496	-
2546	7.121	74.259	10.429	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

2547	7.012	64.974	9.270	-
2548	6.670	49.586	7.434	47.816
2549	6.033	47.658	7.899	46.690
2550	6.314	67.195	10.193	63.798
2551	6.467	69.809	10.385	66.837

ที่มา : เสรีวัฒน์ จัตตุพรพงษ์, รายงานการประมูขวิชากรพืชไร่ (กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร, 2551),10.

ปัจจุบันอ้อยมีราคาสูง เนื่องจาก อ้อยสามารถนำมาผลิตเอทานอลได้ด้วย และประเทศผู้ผลิตอ้อยรายใหญ่ เช่น บราซิลสามารถปรับเปลี่ยนการแปรรูปของอ้อยได้ประโยชน์สูงสุดระหว่างการผลิตน้ำตาลกับเอทานอลได้โดยง่าย ถ้าผลิตผลได้ให้กำไรสูงก็จะเปลี่ยนไปผลิตสิ่งนั้น บราซิลผลิตเอทานอลในโรงงานน้ำตาลด้วยต้นทุนต่ำเพราะผลิตจากน้ำอ้อย และใช้กากขานอ้อยเป็นพลังงานในการกลั่น ทำให้สามารถผลิตเอทานอลได้ในราคาถูกลง 5.55

จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดอยู่ทางด้านตะวันตกของประเทศ มีพื้นที่รวม 6,255 ตารางกิโลเมตร มี 8 อำเภอ เป็นสังคมเกษตรกรรม มีการทำนา ทำไร่ ทำสวน และทำนาเกลือเพราะมีพื้นที่ติดทะเล การทำนามีอยู่ทั่วไป การทำไร่อ้อยได้มีการทำมาเป็นระยะเวลานาน โดยเฉพาะในเขตอำเภอชะอำ เป็นอำเภอหลัก และ รองลงมาเป็นอำเภอท่ายาง มีอัตราส่วนที่ลดลง เนื่องจากอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจเป็นทั้งอาหารและสามารถนำมาผลิตเป็นพลังงานทดแทนได้ด้วย แม้ว่าในช่วงต้นปี 2552ราคาน้ำมันในตลาดโลกจะมีอัตราการลดลงเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจโลกแต่แนวโน้มในอนาคตที่ปริมาณน้ำมันแหล่งพลังงานสำคัญที่สุด จากทรัพยากรธรรมชาติมีจำนวนลดลงไปเรื่อยๆ จะส่งผลต่อราคาของอ้อยที่สูงขึ้น ราคาอ้อยขั้นสุดทำปี 51/52 แต่ะ 900 บาทต่อตัน ขณะที่ขึ้นต้นฤดูใหม่ 52/53 จ่อไม่ต่ำกว่า 900 บาทต่อตันเช่นกัน ส่งผลให้ราคาอ้อยของไทยดีที่สุดในรอบ 17 ปี แหล่งข่าวจากคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (กอน.) เปิดเผยว่า ราคาน้ำตาลทรายตลาดโลกส่งมอบ มี.ค.53 แต่ะระดับสูงสุดที่ 24.78 เซนต์ต่อปอนด์ และขณะนี้เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 23-24 เซนต์ต่อปอนด์ซึ่งถือเป็นราคาน้ำตาลทรายดิบสูงสุดเป็นประวัติการณ์ ส่งผลให้แนวโน้มราคาอ้อยขั้นสุดทำปี 2551/52 จะสูงกว่าขั้นต้นที่กำหนดไว้ 830 บาทต่อตันโดยคาดว่า จะสูงแต่ะระดับ 900 บาทต่อตัน ขณะที่ราคาอ้อยขั้นต้นปี 2552/53 เบื้องต้นอย่างไม่เป็นทางการ

คาดว่าจะไม่น้อยไปกว่า 900 บาทต่อตันเช่นกัน ซึ่งถือเป็นราคาอ้อยที่สูงสุดนับตั้งแต่ปี 2525 หรือในรอบ 17 ปี นับตั้งแต่มีระบบแบ่งปันผลประโยชน์ชาวไร่และโรงงาน 70-30 ตารางที่ 2 แสดงภาวะการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวอ้อยของจังหวัดเพชรบุรี

ปี	แหล่งปลูกอ้อย	ภาวะการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยว						
		พื้นที่ยืนต้น(ไร่)	พื้นที่ปลูกใหม่(ไร่)	พื้นที่ไว้หน่อ/ต่อ/ลำต้น(ไร่)	พื้นที่เสียหายสิ้นเชิง(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว(ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่(กก./ไร่)	ปริมาณผลผลิต(ตัน)
2547	เพชรบุรี	32,587	26,105	11,643	1,240	33,036	9,930	328,049.63
	ชะอำ	19,684	10,485	11,100		19,334	11,063	213,891.63
	ท่ายาง	10,000	11,000			10,000	8,500	85,000.00
2548	เพชรบุรี	36,059	24,791	280	5,509	32,871	7,680	252,436.50
	ชะอำ	21,935	10,940	100	5,509	17,846	8,980	160,264.00
	ท่ายาง	11,000	11,000			11,000	6,000	66,000.00
2549	เพชรบุรี	22,750	24,050	3,550	500	26,630	8,888	236,675.90
	ชะอำ	9,620	9,700	3,300	500	13,720	8,933	122,560.90
	ท่ายาง	11,000				11,000	9,000	99,000.00
2550	เพชรบุรี	23,220	12,190	5,670	850	27,870	8,711	242,774.31
	ชะอำ	8,400	9,300	5,250	850	12,150	8,705	105,764.31
	ท่ายาง	11,000				11,000	9,000	99,000.00
2551	เพชรบุรี	23,360	22,916	1,130		23,360	8,206	191,688.00
	ชะอำ	9,950	19,796	1,030		9,950	7,378	73,408.00
	ท่ายาง	11,000				11,000	9,000	99,000.00

ที่มา สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี : สถิติการปลูกพืช ข้าว พืชไร่ พืชผัก จังหวัดเพชรบุรี ปี เพาะปลูก (เพชรบุรี, 2551), 17.

อ้อยพืชเศรษฐกิจที่น่าสนใจเป็นพืชพลังงานทดแทนจะมีความปลอดภัยในด้านราคา มีโอกาสจะไม่ตกต่ำลงไปมาก โดยเฉพาะอ้อยที่มีความยืดหยุ่นเป็นทั้งแหล่งอาหารและแหล่ง

พลังงานเป็นพืชที่น่าสนใจควรส่งเสริม รัฐบาลส่งเสริมการปลูกอ้อยเป็นการเกษตรแบบการค้า เพชรบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกอ้อยเพื่อการค้า มาเป็นเวลานาน เกษตรกรผู้ทำไร่อ้อยใน จังหวัดเพชรบุรีมีการปรับตัวจากอดีต คือ ปลูกตามธรรมชาติ ใช้พันธุ์ดั้งเดิม ไม่ได้ใช้เครื่องจักรกล ใช้แรงงานตัดอ้อยเอง และ อาศัยปริมาณน้ำฝนจากธรรมชาติ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงโดยการ คัดเลือกพันธุ์อ้อยที่ให้ผลผลิตสูง ใช้แรงงานจากภาคอีสานและใช้เครื่องตัดอ้อย โดยเฉพาะผู้ทำไร่ อ้อยกลุ่มที่มีทุนสูงก็เริ่มมีเทคนิคการปลูกอ้อยแบบใหม่ เช่น ระบบน้ำหยดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การผลิต ฯลฯ การปรับตัวของผู้ทำไร่อ้อย มีอยู่อย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 3 อ้อยโรงงาน:เนื้อที่ ผลผลิตต่อไร่ เป็นรายภาค และรายจังหวัด ปี 2546-2550

ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)			ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		
ลำดับ	จังหวัด	เฉลี่ย (กก./ไร่)	ลำดับ	จังหวัด	เฉลี่ย (กก./ไร่)	ลำดับ	จังหวัด	เฉลี่ย (กก./ไร่)
1	อ่างทอง	10815	16	สระแก้ว	9010	31	ละโว้	8769
2	ชัยนาท	10174	17	เลย	8995	32	สระบุรี	8718
3	แพ่งเพชร	10113	18	สุรินทร์	883	33	อำนาจเจริญ	8711
4	สุพรรณบุรี	9850	19	กาญจนบุรี	8956	34	นครราชสีมา	8711
5	สิงห์บุรี	9825	20	นครพนม	8940	35	บุรีรัมย์	8708
6	ร้อยเอ็ด	9484	21	ลพบุรี	8930	36	สุโขทัย	875
7	หนองคาย	9415	22	ระยอง	8915	37	แพร่	8455
8	ขอนแก่น	9404	23	ชัยภูมิ	8904	38	อุทัยธานี	8428
9	กาฬสินธุ์	9381	24	อุดรธานี	8895	39	เชียงใหม่	8388
10	นครสวรรค์	9373	25	ยโสธร	8872	40	ราชบุรี	8370
11	นครปฐม	9272	26	ตาก	8870	41	อุดรดิตถ์	8238
12	จันทบุรี	9229	27	พิจิตร	8835	42	เชียงราย	7875
13	มหาสารคาม	9210	28	หนองบัวลำภู	8790	43	ประจวบฯ	7723
14	พิษณุโลก	9182	29	สกลนคร	8788	44	เพชรบุรี	7689
15	ชลบุรี	9110	30	ปราจีนบุรี	8776	45	ลำปาง	7058

ที่มา : สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี (เพชรบุรี, 2551), 7.

การปรับตัวของเกษตรกรมีหลายกลุ่ม มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวหลายประการ เมื่อพิจารณาผลผลิตในจังหวัดเพชรบุรีกับพื้นที่อื่นแล้วจะเห็นได้ว่าได้ผลผลิตจำนวนไม่มาก เฉลี่ยประมาณ 8 ตันต่อไร่ การปรับตัวของกลุ่มเกษตรกรต่อการทำไร่อ้อยมีความสำคัญมาก ถ้าสามารถปรับตัวได้ทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด จะมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตมวลรวมได้ ผู้ศึกษา จึงสนใจศึกษา กระบวนการ เครือข่ายสังคมของชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอชะอำ เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ที่มีศักยภาพ และ ใกล้เคียงโรงงานน้ำตาลในเขตอำเภอปราณบุรี เกษตรกรจะประหยัดค่าขนส่ง(แนวโน้มค่าขนส่งจากพลังงานมีสูงขึ้น) เป็นจุดได้เปรียบ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความประสงค์ในการศึกษาวิธีการผลิตและการปรับตัวของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อสร้างองค์ความรู้และนำผลการศึกษาไปเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลมา เป็นประโยชน์ในการสร้างศักยภาพการเพาะปลูกของชาวไร่อ้อย ต่อไป

ปัญหาในการศึกษา

1. วิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตในการศึกษา

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ศึกษาเฉพาะชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาถึงสภาพทั่วไปของชาวไร่อ้อย วิธีการผลิตของชาวไร่อ้อย
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย ศึกษาตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2552 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2553

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงวิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพของการทำไร่อ้อยของชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง วิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิด ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับอ้อยและการปลูกอ้อย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว
3. เครือข่ายทางสังคม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

1. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกอ้อย

1.1 แหล่งกำเนิด

แหล่งกำเนิดดั้งเดิมของอ้อยอยู่ในทวีปอินเดีย ซึ่งเป็นเกาะใหญ่ในมหาสมุทรแปซิฟิก มีหลักฐานยืนยันว่าชาวพื้นเมืองของเกาะนี้ปลูกอ้อยไว้ในสวนสำหรับเลี้ยงกบเลี้ยงมาตั้งแต่สมัยโบราณ

1.2 อ้อยในประเทศไทย

อ้อยเป็นพืชที่มีความสำคัญที่ชาวไทยนำมาใช้ในพิธีต่าง ๆ มาแต่โบราณกาลไม่ว่างานเทศกาลหรือพิธีมงคลต่าง ๆ เช่น แต่งงาน โขนจุก ขึ้นบ้านใหม่ หรือเทศน์มหาชาติ

ในตำรายาแผนโบราณใช้อ้อยแดงมาต้มกับเครื่องยวอื่น ที่เรียกว่าอ้อยแดงก็เพราะมีเปลือกสีแดงจนเกือบดำ บางครั้งจึงมีผู้เรียกว่าอ้อยดำหรืออ้อยขม เนื่องจากตาและเปลือกมีรสขม

1.3 การปลูกอ้อย

การปลูกอ้อยของชาวไร่อ้อยมากกว่า 90% อาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ ผลิตในแต่ ละปีการปลูกอ้อยจึงแปรตามสภาพน้ำฝน กล่าวคือ ปีใดฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล และสม่ำเสมอ ผลผลิตก็จะสูง ปีใดฝนน้อย หรือทิ้งช่วงนาน ผลผลิตก็จะต่ำ นอกจากนี้แล้วชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ยังขาดปัจจัยการผลิต เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ใช้ในไร่อ้อย ขาดเงินที่จะใช้ปลูกและดูแลรักษาให้ทันเวลานอกเหนือจาก ที่กล่าวมาแล้ว คือ การไม่รู้จักรักษาโรคและแมลง ทำให้โรคแมลงระบาดไม่รู้จักรบสิ้น โดยเฉพาะโรคใบขาว โรคเส้ดำและหนอนกอ

1.3.1 การเตรียมพันธุ์

พันธุ์อ้อยควรมาจากแปลงอ้อยที่เจริญเติบโตดี ตรงตามพันธุ์ ปราศจากโรค และแมลงมีอายุประมาณ 8-10 เดือน เกษตรกรควรมีแปลงพันธุ์อ้อยไว้ใช้เองเพื่อลดค่าใช้จ่าย อ้อยจากแปลงพันธุ์ 1 ไร่ (อายุ 7-8 เดือน) ปลูกขยายได้ 10

1.3.2 ฤดูกาลปลูก

การปลูกอ้อยในปัจจุบัน สามารถแบ่งตามฤดูกาลได้เป็น 2 ประเภท คือ การปลูกอ้อยต้นฝน ซึ่งยังแบ่งออกเป็น 2 เขต คือ

1. ในเขตชลประทาน (20% ของพื้นที่ปลูกอ้อยทั่วประเทศ) ส่วนใหญ่จะปลูกในช่วง เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน
2. ในเขตอาศัยน้ำฝน ส่วนใหญ่จะปลูกในช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน การปลูกอ้อยปลายฝน (การปลูกอ้อยข้ามแล้ง) สามารถทำได้เฉพาะในบางพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออก ที่มีปริมาณและการกระจายของฝนดีและดินเป็นดินทรายเหนียวดินร่วนปนทราย การปลูกอ้อยประเภทนี้จะปลูกประมาณกลางเดือนตุลาคม-ถึงเดือนธันวาคม

1.3.3 การเตรียมดิน

ไถเตรียมดินให้ลึกขณะมีความชื้นพอเหมาะ และควรลงไถดินดานทุกครั้งที่มีการรื้อต่อเพื่อปลูกอ้อยใหม่โดยไถเป็นรูปตาหมากรุก ถ้าปลูกต้นฤดูฝนหรือปลูกอ้อยใช้น้ำชลประทานไม่จำเป็นต้องไถพรวนให้ดินแตก อ้อยปลายฝนหรือปลูกอ้อยข้ามแล้ง ต้องไถพรวนจนหน้าดินแตกละเอียด เพื่อช่วยลดความสูญเสียความชื้นภายในดินให้ช้าลง

1.3.4 วิธีการปลูก

ใช้คนปลูกจะขรอกกว้าง 1.4-1.5 เมตร (เดิมใช้ 1.3 เมตร) วางพันธุ์อ้อยเป็นลำโดยใช้ลำเดี่ยว เกยกันครั้งลำหรือ 2 ลำคู่ตามลักษณะการแตกกอของพันธุ์อ้อยที่ใช้ ใช้เครื่องปลูก หลังจากเตรียมดินแล้ว ไม่ต้องขรอกจะใช้เครื่องปลูกติดท้ายแทรกเตอร์ โดยจะมีตัวเปิดร่อง และช่องสำหรับใส่พันธุ์อ้อยเป็นลำ โดยจะปลูกแถวเดี่ยวระยะแถว 1.4-1.5 เมตร และจะปลูกแถวคู่ ระยะแถว 1.4-1.5 เมตร ระยะระหว่างคูแถว 20-30 เซนติเมตร ในกรณีใช้พันธุ์อ้อยที่แตกกอน้อย

1.3.5 การใส่ปุ๋ย

โดยแบ่งใส่ปุ๋ยเป็น 2 ครั้ง จำนวน 50 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปุ๋ยครั้งแรกให้ใช้ ปุ๋ยสูตร 15-15-15 และ สูตร 25-7-7 จำนวน 25 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปุ๋ยครั้งที่สอง ใช้ปุ๋ยสูตร 20-8-20 จำนวน 25 กิโลกรัมต่อไร่

1.3.6 การป้องกันกำจัดวัชพืช

1. ใช้แรงงานคนดายหญ้าในช่วงตั้งแต่ปลูกจนถึงอายุ 4 เดือน
2. ใช้เครื่องจักรไถพรวนระหว่างร่องหลังปลูก เมื่อมีวัชพืชงอก
3. ใช้สารเคมีฉีดพ่นเพื่อคุมฆ่า

1.4 การควบคุมปัจจัยการผลิต

ขั้นตอนและวิธีการควบคุมมาตรฐานในเชิงปริมาณและคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่จะต้องควบคุม เช่น

1.4.1 คน และแรงงาน

ตัวชาวไร่ฮ้อยเองจะต้องมีความรู้และประสบการณ์การทำไร่ฮ้อยพอสมควร จึงจะสามารถควบคุมแรงงานให้ปฏิบัติตามขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างเช่น การใช้แรงงานพ่นสารเคมีควบคุมวัชพืช อัตรายาที่ใช้ต่อไร่ อัตราเร็วของการเดินจะต้องมีความสัมพันธ์กันคืออัตรายาและความสม่ำเสมอของยา ถ้าเป็นไปตามฉลากยา ยา ก็จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแต่ถ้าไม่ได้มาตรฐานที่กำหนดประสิทธิภาพของยา ก็จะลดลงหรือในบางครั้งที่ส่งผลกระทบต่อฮ้อย ฉะนั้นการฝึกฝนแรงงานให้ทำงานอย่างมีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ชาวไร่ควรนำไปปฏิบัติในทุก ๆ ขั้นตอน

1.4.2 ที่ดิน

ที่ดินที่มีอยู่นั้นควรจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการใช้เครื่องจักรกลเกษตร ที่มีอยู่ ถ้าหากที่ดินมีความลาดเทควรจะมีการจัดทำแนวคันดินขวางความลาดเท (Contour) ปลูกหญ้าแฝก หรือแปลงไคมีน้ำแข็งให้จัดทำทางระบายน้ำออกจากแปลงจะต้องมีการปรับปรุงดินให้มีอินทรีย์วัตถุระดับปานกลาง 1.5-2.5 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1.4.3 เงินทุน

การทำไร่ฮ้อยใช้เงินลงทุนที่สูงมาก ชาวไร่จะต้องหาแหล่งเงินให้มีเพียงพอสำหรับการบริหารจัดการ เช่น ถึงเวลาปลูกต้องมีเงินปลูก ถึงเวลากำจัดวัชพืชต้องมีเงินซื้อสารเคมีจ้างแรงงานกำจัด หรือถึงเวลาใส่ปุ๋ยต้องมีเงินซื้อปุ๋ย และได้ใส่ตามที่พืชต้องการ

1.4.4 พันธุ์ฮ้อย

ชาวไร่ฮ้อยแต่ละรายควรมีพันธุ์ฮ้อยปลูก 2-3 พันธุ์ ขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงเนื่องจากโรคและแมลง และการเปลี่ยนพันธุ์ฮ้อยบ่อย ๆ จะทำให้ได้พันธุ์ที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นมากขึ้น ปัจจุบันมีหน่วยงานที่พัฒนาพันธุ์ฮ้อยอยู่หลายแห่ง เช่น ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมฮ้อยและน้ำตาลทราย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการฮ้อยและน้ำตาลทราย ศูนย์วิจัยพืชไร่ สังกัด

กรมวิชาการเกษตร และศูนย์วิจัยและพัฒนาอ้อยกำแพงแสน สังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยชาวไร่สามารถติดต่อซื้อได้จากแหล่งดังกล่าวมาเป็นแปลงพันธุ์ เมื่อเห็นว่าเหมาะสมกับสภาพที่ดินของตนเองแล้วจึงขยายเป็นการค้าต่อไป

1.4.5 ปุ๋ย, สารเคมีควบคุมศัตรูพืช

ปุ๋ยควรจัดซื้อจากบริษัทที่เชื่อถือได้ มีมาตรฐาน รับรอง ปุ๋ยต้องไม่ชื้น หรือจับกันเป็นก้อนถ้ามีการสูม ปัจจุบันชาวไร่หันมาใช้เครื่องมือเครื่องจักร เทคโนโลยีใหม่ ๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพราะเครื่องมือ เครื่องจักรทำงานได้รวดเร็วทันเวลา และมีคุณภาพสม่ำเสมอ แต่บางรายยังไม่เข้าใจวิธีการใช้ที่ถูกต้องทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูง เพื่อให้ชาวไร่ ใช้เครื่องมือแต่ละชิ้นอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้และการบำรุงรักษาเครื่องจักรกลนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ชีวิตอายุการใช้งานและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนการผลิตอ้อยให้ต่ำลง ในที่นี้จะขอกล่าวเพียงเล็กน้อย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว

ทฤษฎีการปรับตัว เกม (Game theory) ทฤษฎีเกม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์หนึ่งๆ โดยมีเงื่อนไขที่ผูกอยู่กับการตัดสินใจของผู้อื่นที่ร่วมเล่นเกมอยู่ด้วย ผู้ที่บุกเบิกทฤษฎีนี้ คือ จอน ฟอนน์ นิวแมน และ ออสการ์ มอร์เกินสเติร์น ในปี 1944 และ ได้ถูกพัฒนาอย่างก้าวกระโดดอีกครั้งในอีก 50 ปีต่อมา โดย จอห์น เอฟ. แนช

ในกระบวนการตัดสินใจของเกษตรกรนั้น เกษตรกรจะต้องพบกับปัญหาหรือความยุ่งยากเกี่ยวกับการตัดสินใจ จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกร ได้แก่ เป้าหมาย ทัศนคติในการผลิต ค่านิยม แรงจูงใจ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงมีการสร้างแบบจำลอง และเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อใช้ในการอธิบายหรือวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจของเกษตรกร ซึ่งทฤษฎีเกม (Game theory) จะมีข้อกำหนดภายใต้ความเล็งและคำนึงไม่แน่นอนทางการเกษตร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเกษตรกรนั้นมีกลยุทธ์ที่ดีที่สุด ในทางการเกษตรอยู่หลายวิธีด้วยกัน

(Ilbery 1985 :35)

เกณฑ์ที่เกษตรกรใช้ในการตัดสินใจหรือเลือกกลยุทธ์ทางการเกษตรมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ

1. เกณฑ์ต่ำสุด (Wald's criterion) เกษตรกรจะเลือกเอาวิธีการในการผลิตที่ทำให้เกิดผลเสียด้อยที่สุด หรือการทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำสุดเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีที่สุด

2. เกณฑ์ค่าเฉลี่ยสูงสุด(Laplace criterion) เกษตรกรจะนำเอาวิธีการนี้ ไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีที่เกษตรกรไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ทางการเกษตร โดยเกษตรกรจะเรียนรู้และได้รับข้อมูลจากคนในพื้นที่ จึงนำมาใช้ในการตัดสินใจ

3. เกณฑ์โอกาสดีที่สุด (Hurwicz's optimism pessimism criterion) เกษตรกรไม่สามารถที่จะคาดหวังว่าทั้งสิ่งที่ดี และสิ่งที่ไม่ดีที่กำลังจะเกิดขึ้น แต่เกษตรกรจะคาดหวังว่าจะมีสิ่งที่เกิดขึ้นในทางที่ดี

4. เกณฑ์ความเสียใจน้อยที่สุด (Savage's minimum regret criterion) เกษตรกรพยายามเลือกเอาวิธีการที่จะทำให้พวกเขาผิดหวังน้อยที่สุดโดยมีข้อแม้ว่าสามารถคาดการณ์สภาพแวดล้อมได้ถูกต้อง

5. เกณฑ์ผลประโยชน์มากที่สุด (Benefit criterion) เกษตรกรจะเลือกปลูกพืชชนิดที่ให้ผลประโยชน์สูงสุด

เกษตรกรเป็นผู้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรด้วยตนเอง โดยมีทางเลือกจากกิจกรรมทางเกษตรที่เกษตรกรทำอยู่ในปัจจุบัน ในการปรับตัวของเกษตรกรนั้นขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ใช้ ซึ่งประกอบไปด้วยการปรับตัวในระยะสั้น และการปรับตัวในระยะยาว พิจารณาจากลักษณะทางพื้นที่พบว่าการปรับตัวแบบอยู่ในเฉพาะที่หรือมีการปรับตัวเป็นการแพร่กระจายไปโดยทั่วไป เกษตรกรมีวิธีในการปรับตัวทางการเกษตรดังนี้

1. การสร้างความหลากหลายในการผลิต ผลผลิตทางการทำการเกษตร ซึ่งเกษตรกรจะเปลี่ยนจากการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่เป็นเชิงเดี่ยว กลับเข้าสู่การปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ในแบบที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถต่อสู้กับระบบตลาดที่มีความต้องการของผู้บริโภคที่มีความหลากหลาย

2. การเปลี่ยนชนิดของพืชหรือพันธุ์สัตว์ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สภาพการตลาด และการพัฒนาของเทคโนโลยี เพื่อให้เกษตรกรสามารถที่จะผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพออกสู่ตลาด เพื่อเป็นการลดต้นทุนและเวลาในการผลิต

3. การลดความเสี่ยงทางการตลาด ด้วยการศึกษาค้นคว้าความต้องการทางการตลาดต่อผลผลิตทางการเกษตร การเน้นคุณภาพของสินค้ามากกว่าปริมาณในการผลิตในแต่ละรอบการผลิต ซึ่งจะส่งผลทำให้สินค้าทางการเกษตรมีราคาที่ดีขึ้นกว่าสินค้าเกษตรชนิดเดียวกัน เช่นสินค้าจากโครงการหลวง เป็นต้น

4. การเปลี่ยนช่วงเวลาในการประกอบกิจกรรมทางการเกษตร การปรับเปลี่ยนการไถพรวนดินมาเป็นแบบการอนุรักษ์ความชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของดิน

5. การลงทุนจากแหล่งเงินทุนสาธารณะเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูกให้มีความอุดมสมบูรณ์
6. การพัฒนาพันธุ์พืชชนิดใหม่ที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น โดยการสร้างพันธุ์พืชชนิดใหม่ที่ให้ผลผลิตมากกว่าเดิม สามารถที่จะเจริญเติบโตได้ดีในสภาพที่ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลง และเป็นที่ต้องการของตลาด
7. การลดต้นทุนการผลิตที่สูงซึ่งเกิดจากอัตราค่าจ้างแรงงาน ซึ่งเกษตรกรก็จะทำการปรับตัวโดยใช้แรงงานจากเครื่องจักรแทนการจ้างแรงงานคน ซึ่งจะพบในกรณีที่เกษตรกรทำการเกษตรในพื้นที่ขนาดใหญ่
8. การลดขั้นตอนในการผลิตเพื่อลดการใช้แรงงานคน
9. การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน
10. การยอมรับนวัตกรรม
11. การหารายได้การทำกิจกรรมจากนอกภาคการเกษตร

อีกแนวทางหนึ่งในการปรับตัวทางการเกษตรกรกิจกรรมที่เกษตรกรใช้ในการสร้างรายได้ประกอบด้วย การรับจ้างใช้แรงงาน เมื่อสิ้นสุดฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่เดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อไปทำงานสร้างรายได้ เพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนในการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรในช่วงฤดูกาลผลิตที่จะถึง และนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ในช่วงที่ไม่ได้มีรายได้จากกิจกรรมทางการเกษตร (มณีมีย์ ทองอยู่ 2546 :19)

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีเกม เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรในการจะยอมรับ ไม่ยอมรับกลยุทธ์ทางการเกษตร หรือ วิธีการสมัยใหม่ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัยทั้งปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอก ซึ่งผู้ศึกษาสามารถนำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของเกษตรกรผู้ทำไร่อ้อยต่อไป

ผลงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3. แนวคิดเครือข่ายทางสังคม

ความหมายเครือข่ายทางสังคม (Social Networks)

เกษม นครเขตต์ (2551) กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคม หมายถึง ชุมของความสัมพันธ์ของบุคคลกลุ่ม องค์กร โดยที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันทั้ง ข้อมูลข่าวสาร การบริการ และ คำแนะนำ เป็นต้น

กำจรเดช ศรีวิสัย (2551) กล่าวว่า เครือข่ายหมายถึงการรวมกลุ่มกันของบุคคลในชุมชน เพื่อระดมความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ในการที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชน

ร่วมกันจนทำให้ทุกคนรวมตัวเกิดสำนึกร่วม เห็นประโยชน์และศรัทธามั่นต่อการรวมตัวกัน แล้วขยายแนวร่วมออกสู่ชุมชนใกล้เคียงรวมพลังเพื่อต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคม

ชนิสรา ปัญญาเริง (2550 :21) กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคม หมายถึง บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลคนหนึ่งกับบุคคลอื่นๆหลายๆคนในสังคมที่เขาอาศัยอยู่ซึ่งมีทั้งบุคคลภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว เพื่อให้ความช่วยเหลือบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ปัญหาต่างๆที่กำลังเผชิญอยู่

ประเวศ วะสี (2547) กล่าวว่าเครือข่ายในสังคมจะคล้ายเครือข่ายในสมอง โครงสร้างสมองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ อันจำเป็นสำหรับการมีชีวิตรอด โครงสร้างทางสังคมจะมีวิวัฒนาการไปเหมือนโครงสร้างทางสมองขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทางสังคม จากสังคมใช้อำนาจไปเป็นสังคมเรียนรู้ การที่เกิดสังคมเรียนรู้นั้น โครงสร้างทางสังคม ต้องปรับเปลี่ยนจากโครงสร้างอำนาจไปเป็นเครือข่ายสังคม หรือสังคมกัลยาณมิตร หรือเครือข่ายสังคม การเรียนรู้ สังคมต้องสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้ และชุมชนจะต้องร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กรและในทุกเรื่องจะครอบคลุมสังคมทั้งหมด และมีการเชื่อมโยงกันระหว่างชุมชนเป็นเครือข่ายชุมชนจากเล็กไปใหญ่จนเป็นเครือข่ายในชุมชน หรือตาข่ายในสังคม

สรุปได้ว่า เครือข่ายทางสังคม หมายถึง การรวมตัวกันของกลุ่มคนในสังคม โดยมีการเชื่อมโยงกัน ติดต่อกสื่อสารกันและ แลกเปลี่ยนความคิด รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมที่พัฒนาในทางที่ดีขึ้น การศึกษาเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มผู้ทำไร้อ้อย จะช่วยให้เข้าใจวิธีการที่จะถ่ายทอดความรู้วิธีการปลูกอ้อยแบบใหม่ให้กับกลุ่มเกษตรกร โดยมีผู้ศึกษาสามารถนำมาใช้ในการอภิปรายผลพฤติกรรมของเกษตรกรผู้ทำไร้อ้อยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตของกลุ่มเกษตรกรต่อไป

ผลงานวิทยานิพนธ์ศึกษา ระดับปริญญาตรี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กริชสยาม คงสตรี (2548) ได้ศึกษาการก่อตัวและพัฒนาเครือข่ายของชุมชนลุ่มน้ำแจ่ม จนสามารถพัฒนาเครือข่ายขึ้นมาเป็น”เครือข่ายลุ่มน้ำแม่แจ่ม” พบว่ามีขั้นตอนที่สำคัญๆได้

6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับรู้ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการรุกรานทางด้านการสร้างและพัฒนาแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. การร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายและปรัชญาการทำงานของเครือข่าย
3. การสร้างและพัฒนาแผน

4. ส่งเสริมบทบาทและกระบวนการตัดสินใจของแต่ละกลุ่ม
5. พัฒนาระบวนการติดต่อสื่อสารและ
6. การพัฒนาแหล่งทุนของเครือข่าย

ส่งผลให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบและความร่วมมือ มีความมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่แจ่ม ให้มีความยั่งยืนตลอดไป

นันทมิตร นันทะเสน และคณะ (2548) ได้ศึกษาการสร้างความร่วมมือทางสังคมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำ ในพื้นที่ตำบลไหล่น่าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่าชุมชนตำบลไหล่น่านได้พัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำ ทั้งการพัฒนาขึ้นมาใหม่เช่น โครงการภูมิสถาปัตยกรรมในเขตพื้นที่อนุรักษ์ การขยายเขตพื้นที่อนุรักษ์ การพัฒนากฎกติกาทางสังคม การพัฒนาพื้นที่เขตอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการบริหารจัดการส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูทรัพยากรป่าและน้ำ การพัฒนาการสื่อสารสาธารณะและประชาสัมพันธ์ การพัฒนาจิตวิญญาณหรือจิตสำนึกของคนในชุมชน การบูรณาการในท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นต้น โดยใช้กระบวนการประชาสังคมหรือเวทีสาธารณะ การจัดทำแผนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างแกนนำ การสร้างนโยบายสาธารณะ การประยุกต์ใช้ความเชื่อจารีตและภูมิปัญญาท้องถิ่น การยกย่องเชิดชูคนทำความดี การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของชุมชนกับชุมชนหรือองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การใช้กติกาทางสังคม การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำ คือการบริหารกลุ่มหรือองค์กรชุมชน การใช้ความเชื่อประเพณีท้องถิ่น และการจัดการทรัพยากรป่าและน้ำ ในด้านฐานทรัพยากรป่าและน้ำและด้านทรัพยากรมนุษย์และสังคม จนเกิดการอนุรักษ์ป่าชุมชนจำนวน 25,000 ไร่ และแหล่งอนุรักษ์ปลา (วังปลา) จำนวน 12 วังปลา ในพื้นที่ 8 หมู่บ้านของตำบลไหล่น่าน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ภณิการ์ เพชรเขียว (2549) ศึกษาเรื่องการปรับตัวของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า เชื้อสายมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณีแรงงานในบริบทสวนยาง จ. สุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่าเมื่อคนมอญย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในสวนยางแล้ว สิ่งหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ คนมอญจะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับบริบทสวนยาง ซึ่งการปรับตัวที่เกิดขึ้นนั้น จะมีทั้งการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยจากการศึกษาพบว่า คนมอญสามารถปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ทั้งการปรับตัวในเรื่องของการประกอบอาชีพกรีดยาง และการปรับตัวในเรื่องค่าใช้จ่าย เห็นได้จาก เมื่อคนมอญเข้าสู่อาชีพกรีดยางในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็สามารถเรียนรู้ทักษะในการกรีดยางได้อย่าง

รวดเร็ว ขณะเดียวกันในระหว่างการประกอบอาชีพกรีดขางก็มีเงินเหลือส่งกลับไปให้ครอบครัวในประเทศพม่าอย่างต่อเนื่อง

การปรับตัวทางสังคม พบว่า คนมอญไม่มีความจำเป็นต้องปรับตัวทางด้านนี้มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากมีญาติ พี่น้อง ที่เป็นคนมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้สามารถปฏิสังสรรค์ภายในกลุ่มคนมอญด้วยกันได้ โดยสิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นว่าคนมอญมีการปรับตัวไม่มากนัก นั่นก็คือ คนมอญจะมีการปฏิสังสรรค์กับคนไทยน้อยมาก ขณะเดียวกันการปฏิสังสรรค์ที่เกิดขึ้นจะเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินชีวิต เช่น การปฏิสังสรรค์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพกรีดขาง เป็นต้น

ส่วนการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรม พบว่า คนมอญจะมีการปรับตัวด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษาเป็นอย่างมาก ซึ่งในการปรับตัวทางด้านภาษานั้น จะกระทำโดยการเรียนรู้ภาษาไทยจากบุคคลรอบข้างทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และกว่าที่คนมอญแต่ละคนจะสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้ก็จะใช้เวลานาน ซึ่งจะต่างจากการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมในเรื่องอื่น ๆ เช่น ในการแต่งกาย และอาหารการกิน คนมอญจะสามารถปรับตัวได้เร็ว และปรับตัวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากมีวัฒนธรรมการแต่งกาย และอาหารการกิน คล้าย ๆ กัน ต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยสิ่งที่แตกต่างกัน เช่น คนมอญนุ่งผ้าโสร่ง แต่สามารถหาซื้อได้ที่ร้านค้าในสวนยาง และตลาดนัด

ประกาย โภชนกิจ (2538) ศึกษาเรื่องการปรับตัวของแรงงานภาคเกษตรต่อสถานการณ์การเคลื่อนย้าย แรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกร จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้าย แรงงานของแรงงานภาคเกษตรคือรายได้ นอกภาคเกษตร หากรายได้ นอกภาคเกษตรจากการประกอบอาชีพพรอง นอกจากการประกอบอาชีพหลักในภาคเกษตรต่ำก็จะมี การเคลื่อนย้ายแรงงานมาก โดยเมื่อ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มกลับพบว่า กลุ่มแรงงานภาคเกษตรที่ ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลักการรวมกลุ่มเป็นปัจจัย ที่มีความสำคัญที่สุด อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มของแรงงาน กลุ่มนี้มีมากกว่ากลุ่มอื่น โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มฌวนกิจสงเคราะห์ การรวมกลุ่มทางธุรกิจมีเพียงสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มแม่บ้าน ไม่มีการรวมกลุ่มธุรกิจในการประกอบอาชีพแบบครบวงจร และ กลุ่มร่วมกันพัฒนาตำบลเป็นการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันตามความ จำเป็นเท่านั้น ส่วนกลุ่มที่ต้องการออกนอกภาคเกษตรพบว่ากลุ่มนี้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานน้อยกว่ากลุ่มอื่น ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ความสามารถพิเศษ สำหรับกลุ่มแรงงานรับจ้างการเปลี่ยนแปลง การประกอบอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด โดยผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน จะเคลื่อนย้ายแรงงานที่ถาวรและเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ ยาวนานเนื่องจากไม่มีที่ดินทำกิน เหมือนกลุ่มอื่น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายแรงงานพบว่า ด้านเศรษฐกิจมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการใช้จ่ายเงินเพื่อการ บริโภคสิ่งของฟุ่มเฟือยตามแบบสังคมเมือง เช่น ทวี รถ จักรยานยนต์ ผู้เย็น มากกว่าการลงทุนทางด้านการเกษตร และมีหนี้สินน้อยลง ด้านสังคมและวิถีชีวิตไม่มีการ

เปลี่ยนแปลง ไปมากขึ้น ส่วนด้านการประกอบอาชีพปรากฏว่ามีภาวะขาดแคลน แรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูกระดับผลผลิตน้อยลง ซึ่งส่วนใหญ่ แก้ไขปัญหานี้ด้วยการทำงานมากขึ้น ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของแรงงานภาค เกษตรในด้านต่างๆ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดด้านการประกอบอาชีพ คือ ประสิทธิภาพการทำงานในภาคเกษตร ด้านการรวมกลุ่มคือ การศึกษา ด้านการศึกษา/การฝึกอบรมและการพัฒนาฝีมือแรงงาน คือระดับการศึกษา และด้านการดำเนินชีวิต คือรายได้นอกภาค เกษตร โดยแต่ละกลุ่มมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันดังนี้ กลุ่มแรงงานภาคเกษตรที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ปัจจัยที่สำคัญด้านการประกอบอาชีพคือ ประสิทธิภาพการทำงาน ในภาคเกษตรด้านการรวมกลุ่มคือการดำเนินชีวิต ด้านการศึกษา การฝึกอบรมและการพัฒนาฝีมือแรงงานคือระดับการศึกษา และ ด้านการดำเนินชีวิตคือค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยพบว่ากลุ่มนี้ มีการปรับตัวได้ในระดับปานกลางเนื่องจากมีทางเลือกในการ ประกอบอาชีพหลายทางและสามารถแก้ปัญหาได้บ้าง และเป็น กลุ่มเดียวที่มีการปรับตัวโดยการทำการเกษตรแบบผสมผสาน (Contract Farming) สำหรับกลุ่มแรงงานภาคเกษตรที่ ต้องการออกนอกภาคเกษตร ปัจจัยที่สำคัญที่สุดด้านการประกอบ อาชีพคือรายได้นอกภาคเกษตร ด้านการรวมกลุ่มคือประสิทธิภาพ การเคลื่อนย้ายแรงงาน ด้านการศึกษา/การฝึกอบรม/การพัฒนา ฝีมือแรงงานคือความคาดหวังในการ ประกอบอาชีพ และด้านการ ดำเนินชีวิตคือรายได้นอกภาคเกษตร และกลุ่มนี้มีทางเลือกใน การปรับตัวซึ่งสามารถแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพไปได้บ้าง จึงมีการปรับตัวได้ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มแรงงานรับจ้าง ปัจจัยที่สำคัญที่สุดด้านการประกอบอาชีพคือลักษณะหนี้สินด้านการ รวมกลุ่มคือการศึกษา ด้านการศึกษา/การฝึกอบรม/การพัฒนา ฝีมือแรงงานคือลักษณะหนี้สิน และ ด้านการดำเนินชีวิตคือความ สามารถพิเศษโดยพบว่ากลุ่มนี้มีทางเลือกในการปรับตัวที่น้อย กว่ากลุ่มอื่น และสามารถแก้ปัญหาได้น้อยจึงมีการปรับตัวได้ น้อย อย่างไรก็ตามแรงงานภาคเกษตรมีความต้องการที่จะ ปรับตัวให้ดีขึ้นในทุกด้านเห็นได้จากความคิดเห็นที่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือในด้านการประกอบอาชีพ การศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาฝีมือแรงงาน การสาธารณสุขและการจัดสวัสดิการ ในทุกๆ ด้าน โดยแรงงานภาคเกษตรที่ประกอบอาชีพการเกษตร เป็นอาชีพหลัก ต้องการให้ช่วยเหลือในด้านการประกอบอาชีพเป็น สำคัญ โดยเฉพาะการจัดระบบการชลประทาน ส่วนกลุ่มแรงงาน ภาคเกษตรที่ต้องการออกนอกภาคเกษตรต้องการให้มีการฝึกอบรม พัฒนาฝีมือแรงงาน และการจัดหาอาชีพเสริมให้ทำตลอดปี สำหรับ กลุ่มแรงงานรับจ้างต้องการให้รัฐช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะด้านการรักษาพยาบาลซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็น ของผู้บริหารที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นในด้านการ ปรับตัวของแรงงานภาคเกษตร แนวทางเพื่อส่งเสริมให้แรงงานภาคเกษตรมีการปรับตัว ที่ดีขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งได้เสนอไว้ในที่นี้คือ ระดับนโยบายรัฐควร เพิ่มอัตราค่าจ้างใน

โครงการจ้างงานชนบทให้มากขึ้น และควร ปรับค่าจ้างแรงงานภาคเกษตรให้มีความใกล้เคียงกับงานนอก ภาคเกษตร การสนับสนุนอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการ พัฒนาระบบการเกษตรแบบครบวงจร การขยายประเภทของ สินค้าเกษตรแปรรูป ในเงื่อนไขผ่อนปรนและในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น ตลอดจนการจัดระบบสาธารณูปโภคให้ทั่วถึงในทุก ท้องที่ สำหรับระดับปฏิบัติการมีการส่งเสริมให้มีการทำอาชีพ เสริม การพัฒนาอาชีพ ฝีมือและทักษะ การส่งเสริมให้มีการ รวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจให้มากขึ้น การจัดสวัสดิการ พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกรทุกกลุ่ม และ การปลูกฝังค่านิยมในเรื่องการรักษาที่ดินทำกินให้อยู่ยาวนานที่สุด เพราะจะช่วยยืดเหนี่ยวไม่ให้มีการละทิ้งพื้นที่ไปอย่างถาวร เป็นการผูกพันให้กับท้องถิ่น ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปคือควรศึกษาถึง การรวมกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มทางการเกษตรแบบครบวงจร โดยเฉพาะสหกรณ์ร้านค้า กลุ่มพัฒนาชุมชน กลุ่มพัฒนาอาชีพ และสหกรณ์พัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรแบบ ครบวงจรที่จะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานลดน้อยลง

วิทยา เต่าสา (2550) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทางการเกษตรและการปรับตัวของเกษตรกร: กรณีศึกษาย่านทรายมูล ตำบลหนองปรือ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดชลบุรี พบว่า รูปแบบการใช้ที่ดินนั้นมี 2 กลุ่มคือ การใช้ที่ดินทางการเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วย พื้นที่นา พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่สวนและสวนผสม พื้นที่ปลูกไม้ผล พื้นที่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ และพื้นที่ประมงน้ำจืด และอีกกลุ่มหนึ่งคือการใช้ที่ดินที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเกษตร ประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม สาธารณูปโภค บ่อทรายเก่าและบ่อลูกรัง และพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเมื่อเทียบสัดส่วนกันระหว่างการใช้ที่ดินทางการเกษตรกับการใช้ที่ดินที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร แล้วพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านทรายมูล เป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมากกว่าร้อยละ 70 ในช่วงปี 2533 และก็มีผลลดลงอย่างมากโดยเฉพาะพื้นที่ปลูกพืชไร่และพื้นที่นา ที่มีการนำเอาไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ การเลี้ยงกบในกระชัง ในพื้นที่นา การสร้างที่อยู่อาศัย การขุดบ่อลูกรัง การปล่อยทิ้งเป็นพื้นที่ว่าง การทำลานตากมัน

สำปะหลัง และการทำสวนยางพารา เป็นต้น ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินนั้น พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปใช้ในกิจกรรมเดียวกัน แต่มีการเปลี่ยนชนิดพืช ได้แก่การเปลี่ยนจากการปลูกมันสำปะหลังไปปลูกไม้ประดับ ยูคาลิปตัส และไม้ยืนต้น เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงโดยการใช้พื้นที่เดิมทำกิจกรรมทางการเกษตรชนิดใหม่ได้แก่การเปลี่ยนแปลงพื้นที่นาเป็นพื้นที่เลี้ยงกบในกระชัง การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูกพืชไร่เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผล การเปลี่ยนพื้นที่สวนผสมเป็นพื้นที่ปลูกไม้ผล เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่มีการเปลี่ยนแปลงไปใช้ในกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องทางการเกษตร ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทางการเกษตรไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆได้แก่ การขุดบ่อลูกรังในพื้นที่ปลูกพืชไร่ การขุดบ่อทรายในพื้นที่นา การทำลานตากมันสำปะหลังและโรงงาน

อุตสาหกรรมในพื้นที่ปลูกพืชไร่ เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การเกษตรนั้นพบว่า ส่วนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงไปใช้ในกิจกรรมทางการเกษตร เช่นการเปลี่ยนพื้นที่ ว่างไปทำการปลูกยูคาลิปตัส และยางพารา เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์ที่ไม่ เกี่ยวข้องกับการเกษตรนั้นมีอยู่ค่อนข้างน้อยมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นพบว่ามี ทั้งปัจจัยภายในของตัวเกษตรกรเอง ปัจจัยภายในประกอบด้วย ระดับการศึกษา อายุ การประกอบ อาชีพ ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นพบว่า ปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศ แหล่งน้ำ ภาวะหนี้สิน แหล่งเงินทุน การจ้างแรงงาน ความสัมพันธ์กับชุมชน การยอมรับกิจกรรมทางการเกษตรชนิดใหม่ และปัจจัยด้าน เทคโนโลยี

สำนักงานกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตอ้อยของ เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมโดยโรงงานน้ำตาลเกษตรไทยการยอมรับ “เทคโนโลยีการผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมโดยโรงงานน้ำตาลเกษตรไทย ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมของโรงงาน และการสนับสนุนเงินทุน ปัจจัย การผลิตและเครื่องจักรกลเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับการยอมรับเทคโนโลยีการ ผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยี โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมของโรงงาน มี ความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยีส่วนการสนับสนุน เงินทุน ปัจจัยการผลิตและเครื่องจักรกลการเกษตร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการยอมรับ เทคโนโลยีการผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยี ปัจจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตอ้อย ได้แก่ ความคิดเห็น ต่อเทคโนโลยีการผลิตอ้อยที่ได้รับการส่งเสริม และระดับความยุ่งยากของเทคโนโลยี มี ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยี โดยความ คิดเห็นต่อเทคโนโลยีการผลิตอ้อยที่ได้รับการส่งเสริม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการยอมรับ เทคโนโลยีการผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยี ส่วนระดับความยุ่งยากของเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ใน เชิงลบกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนปัจจัย ส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ไม่มีตัวแปรอิสระที่ศึกษาตัวใดเลยที่มี ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตอ้อยทั้ง 5 เทคโนโลยี

สุดารัตน์ กาญจนขันธกุล (2550) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ในการปรับตัวของเกษตรกร ปลูกอะลูมิเนียมในการปลูกกะหล่ำปลี:กรณีศึกษานบ้านห้วยส้มป่อย การศึกษาพบว่ามีด้วยกัน 3 กลยุทธ์ ด้วยกันคือ

1. กลยุทธ์ด้านเปลี่ยนแนวทางมี 2 รายคือเปลี่ยนวัตถุประสงค์การปลูกพืช ชนิดเพื่อขัง ชีพ วนเกษตร เกษตรกรสามารถปรับแนวทางได้เนื่องจากเงื่อนไข ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดินของ

บรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีมาก มีอาชีพนอกภาคการเกษตรที่มั่นคง เช่น รับราชการ มีเงินทุนส่วนตัวและมีแรงงานในครัวเรือนมาก

2. ไม่เปลี่ยนแนวทางแต่เปลี่ยนรูปแบบและวิธีการ

2.1 มี 10 รายที่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชแบบหมุนเวียน พักดิน ด้วยเงื่อนไขที่กำหนด สำหรับกลยุทธ์นี้ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดิน ของบรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีปานกลาง ลักษณะกายภาพของสูงชันพื้นที่ไม่ตื้นน้ำ มีอาชีพนอกภาคการเกษตรที่ไม่มั่นคง เช่น ค้าขาย รับจ้างทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม มีเงินทุนส่วนตัวและมีแรงงานในครัวเรือนปานกลาง

2.2 มี 8 รายที่เปลี่ยนระบบการปลูกพืชแบบหมุนเวียนพืช ไม่พักดิน ด้วยเงื่อนไขที่กำหนดสำหรับกลยุทธ์นี้ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดิน ของบรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีน้อย ลักษณะกายภาพของสูงชันพื้นที่ไม่ตื้นน้ำ มีอาชีพนอกภาคการเกษตรที่ไม่มั่นคง เช่น ค้าขาย รับจ้างทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม มีเงินทุนส่วนตัวและมีแรงงานในครัวเรือนน้อย

2.3 มี 2 รายที่ไม่เปลี่ยนแนวทางทำการผลิตพืชพาณิชย์ต่อเนื่องโดยไม่เปลี่ยน เพราะเงื่อนไขที่กำหนดสำหรับกลยุทธ์นี้ได้แก่ ด้านการเข้าถึงและสิทธิที่ดิน ของบรรพบุรุษมีความมั่นคงและจำนวนที่ดินมีน้อยมาก ลักษณะกายภาพของสูงชันพื้นที่ตื้นน้ำ ไม่มีอาชีพนอกภาคการเกษตรทำการเกษตรอย่างเดียว มีเงินทุนส่วนตัว มีแรงงานในครัวเรือนน้อยมากทั้งนี้เงื่อนไข ปัจจัยที่มีผลต่อการกลยุทธ์การปรับตัวด้านระบบการผลิตของเกษตรกรคือการเข้าถึงที่ดิน ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ฐานทางเศรษฐกิจ (ทุนเดิม) มีทางเลือกได้มากกว่าแรงงานในครัวเรือน ทั้งหมดนี้มีผลอย่างมาก ส่วนอื่นมีผลน้อยได้แก่ ความรู้และการจัดการ ดังนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดระบบการผลิตของเกษตรกรบางกลุ่ม ส่งผลให้มีความมั่นคงในอาชีพและมีรายได้มากขึ้น สามารถช่วยลดรายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิตและช่วยลดภาระหนี้สินให้น้อยลงรวมทั้งยังเป็นการปรับปรุงช่วงฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรให้กลับคืนมาอีกด้วย

ปณิธิ สุขสมบูรณ์ (2548) เครือข่ายทางสังคมและการแสวงหาทางเลือกของแม่ค้าหาบ

เร่ แผงลอย: กรณีศึกษาแม่ค้าหาบเร่ แผงลอยชาวอีสานที่อาศัยอยู่ในชุมชนนางเลิ้ง จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงย้ายถิ่นเข้ากรุงเทพตั้งแต่อายุยังน้อยคือ ประมาณ 11-17 ปี ในการเข้ามาหางานทำในกรุงเทพนั้นอาศัยเครือข่ายทางสังคมของผู้หญิง และผู้หญิงยังคงมีการติดต่อกับญาติพี่น้องของตนที่อยู่ชนบท เมื่อมีครอบครัวความขัดแย้งระหว่างบทบาทของความเป็นแม่ เป็นภรรยา กับบทบาทของการเป็นผู้หารายได้ให้กับครอบครัวเป็นเงื่อนไขที่กระทบต่อลักษณะครอบครัวของแม่ค้า และส่งผลให้แม่ค้าปรับตัวจัดการกับครอบครัวของตนเองในลักษณะที่แตกต่างหลากหลาย ผู้หญิงยังคงมีบทบาทในการเป็นผู้หารายได้ให้กับครอบครัวขึ้นอยู่กับการประกอบอาชีพของสามี เครือข่ายทาง

สังคมมีบทบาท สำคัญต่อการดำรงชีวิตของแม่ค้าหาบเร่แผงลอย ได้แก่ เครือญาติและญาติเสมือน เครือข่ายค้าขายหาบเร่แผงลอย และเครือข่ายเงินกู้ แชร้ และการพนัน เครือข่ายทั้ง 3 มีลักษณะ ซ้อนทับกัน แต่ผู้ศึกษาแยกประเภทเพื่อการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนห้องเช่า หรือคนรู้จักเพียงผิวเผินนั้นมีส่วนช่วยชักชวนให้ผู้หญิงเข้ามาอยู่อาศัยและทำงานในกรุงเทพฯ สนับสนุนให้ผู้หญิงเลือกประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่แผงลอย และยังมีส่วนแนะนำทางเลือก การปรับตัวต่าง ๆ เมื่อผู้หญิงต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการค้าขาย ตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวันของแม่ค้าไม่ว่าจะเป็นการมาเช่าห้องเช่าอยู่อาศัยในชุมชนนางเลิ้ง การกู้เงิน เล่นแชร์ หรือการหยิบยืมเงินมาไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็นล้วนต้องพึ่งพาอาศัยเครือข่ายทางสังคม

จากงานวิจัยต่างๆจะเห็นได้ว่าการปรับตัวในด้านต่างๆ ต้องอาศัยปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก เครือข่ายทางสังคมนั้น ที่จะช่วย สนับสนุน หล่อหลอมพฤติกรรมของกลุ่มเกษตรกรให้เกิดการยอมรับ ปรับตัว พฤติกรรมต่างๆในการประกอบอาชีพ การปรับเปลี่ยนแนวคิดระบบการผลิตของเกษตรกรบางกลุ่ม ส่งผลให้มีความมั่นคงในอาชีพและมีรายได้จากการผลิตที่เพิ่มขึ้น

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง วิถีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผู้ศึกษาใช้รูปแบบการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ ศึกษาถึงวิถีการผลิตของชาวไร่อ้อยอำเภอลำดวนในจังหวัดสุรินทร์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรที่ปลูกไร่อ้อยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพของการทำไร่อ้อยของชาวไร่อ้อยในเขตอำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นผู้ศึกษาได้นำหลักการของการศึกษาเชิงคุณภาพมาเป็นแนวทางในการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรที่ทำการศึกษา
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีการศึกษาวิจัย
4. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. ระยะเวลาในการศึกษา

1. การกำหนดประชากรที่ทำการศึกษา

ประชากร คือ ชาวไร่อ้อย ในเขตอำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

ในการศึกษาแหล่งข้อมูลในครั้งนี้ การเข้าถึงผู้ให้แหล่งข้อมูลหลัก ผู้ศึกษาได้ติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับชาวไร่ที่ปลูกอ้อย และขอความอนุเคราะห์ติดต่อผ่านสมาคมกลุ่มชาวไร่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-สุรินทร์ ในการร่วมสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และศึกษาเอกสาร

วิธีการศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูล 3 วิธีคือ

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (informal interview) เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิต โดยเตรียมคำถามกว้าง ๆ มาล่วงหน้า

2. การสังเกต (Observations)

2.1 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) คือ ในระยะแรกผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตการณ์ ไม่ได้เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับชาวไร่อ้อย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) คือ ในระยะหลังผู้วิจัยจะเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มชาวไร่ในอำเภอชะอำ เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของชาวไร่

3. แบบสอบถามปลายเปิด (Open-End Questionnaire) ใช้กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่ไม่ยินยอมให้ สัมภาษณ์โดยตรงเพื่อเป็นข้อมูลเสริม

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่

1. แนวคำถาม เพื่อให้ผู้ศึกษาถ่ายทอดการศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลัก อีกทั้งการสร้างกรอบแนวคำถามไว้จะทำให้ผู้ศึกษาสามารถวางกรอบข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษา

2. การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตเป็นเครื่องมือขั้นพื้นฐาน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเข้าไปเฝ้าดูปรากฏการณ์หรือการกระทำของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ (non-participant observation)

3. การสัมภาษณ์ ดำเนินการไปในรูปแบบของการสนทนาโดยมุ่งเก็บรายละเอียดและลงลึกในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง

4. กล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายรูปจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ เพื่อเก็บภาพกิจกรรมบางอย่างที่น่าสนใจ

5. สมุดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียง การจดบันทึกจะช่วยให้ผู้สัมภาษณ์ได้ติดตามและจับประเด็นสำคัญ เพราะบางทีเครื่องบันทึกเสียงอาจขัดข้องทางเทคนิคอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีเสียงอื่นรบกวน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เกษตรกรชาวไร่อ้อย โดยติดต่อผ่านสมาคมกลุ่มชาวไร่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี แบ่งเป็น

1. ชาวไร่อ้อยที่มีไร่มากกว่า 150 ไร่ ขึ้นไป จำนวน 5 คน
2. ชาวไร่อ้อยที่มีไร่ ตั้งแต่ 51 – 150 ไร่ จำนวน 5 คน
3. ชาวไร่อ้อยที่มีไร่ น้อยกว่า 50 ไร่ จำนวน 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในแบบบรรยาย อธิบาย โดยนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์และแนวคำถามที่ตั้งในแต่ละประเด็น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่กำหนดไว้ในการศึกษา ตลอดจนปัญหาของผู้ให้ข้อมูลหลักและสภาพแวดล้อม นำมาเขียนและสรุปรายงานผลการศึกษา ตามลักษณะของปรากฏการณ์ที่ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษา เรื่องวิถีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา การสังเกต และศึกษาเอกสาร ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2552 ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553 เครื่องมือที่ช่วยในการวางแผนและติดตามควบคุมโครงการ ได้แก่ แกนต์ชาร์ต ดังนี้

การดำเนินงาน/กิจกรรม	เป้าหมายรายเดือนและระยะเวลาดำเนินการ								
	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
	52	53	53	53	53	53	53	53	53
1. เขียนโครงการสารนิพนธ์	↔								
2. ขออนุมัติหัวข้อและโครงการสารนิพนธ์	↔								
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง			↔						
4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่กำหนดไว้ในการศึกษา			↔						
5. เขียนรายงานผลการวิจัย						↔			
6. นำเสนอผลงานวิจัย								↔	
7. ขอสอบสารนิพนธ์								↔	
8. ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเล่มสารนิพนธ์									↔

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง วิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรีผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์และแนวคำถามที่ตั้งในแต่ละประเด็น นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีที่กำหนดไว้ในการศึกษา ตลอดจนปัญหาของผู้ให้ข้อมูลหลักและสภาพแวดล้อมนำมาเขียนรายงานผลการศึกษา ตามลักษณะของปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้หลักการศึกษาด้านสภาพความเป็นจริง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

ศึกษาวิธีการผลิตถึงการปรับตัวของชาวไร่อ้อย อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี

1. สถานภาพทั่วไปของชาวไร่อ้อย อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี

1.1 ลักษณะทั่วไปของเกษตรกรชาวไร่อ้อย

สถานภาพ

จากการศึกษา พบว่า ชาวไร่อ้อยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 11 คน จากชาวไร่อ้อย จำนวน 15 คน เนื่องจากเพศชายมีร่างกายที่แข็งแรงกว่าเพศหญิง เพราะการทำไร่อ้อยต้องทำงานหนักและทำงานกลางแจ้งทั้งวัน โดยต้องนวดค้ำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย รดน้ำ ส่วนเพศหญิงมาทำในช่วงตัดอ้อย โดยการนับอ้อยที่ค่นงานตัดไว้และลงบัญชีเพื่อคิดเงินให้เมื่อตัดอ้อยเสร็จ

อายุ

ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก โดยมีอายุประมาณ 45 ปีขึ้นไป เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก บุตรหลานในครอบครัวชาวไร่อ้อยมีการศึกษาสูงขึ้นจึงหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่น รับราชการ ทำงานบริษัท ทำงานโรงงาน เป็นต้น จึงไม่สนใจ เนื่องจากงานดังกล่าวเป็นงานที่มีเกียรติมากกว่าประกอบอาชีพการทำไร่อ้อยสืบทอดจากบรรพบุรุษ และอีกประการหนึ่งคือการทำไร่อ้อยใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง สมาชิกในครัวเรือนชาวไร่อ้อยบางคนจึงไม่มีเงินลงทุนและไม่ต้องการเช่าที่ดินในการปลูกอ้อยจึงหันไปทำอาชีพอื่นแทนการทำไร่อ้อยตามบิดา มารดา

ขนาดพื้นที่ที่ถือครอง

จากการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า ชาวไร่อ้อยในพื้นที่อำเภอชะอำปลูกอ้อยในพื้นที่จำแนกได้เป็น 3 ขนาด คือ ไร่อ้อยขนาดเล็ก ไร่อ้อยขนาดกลาง และไร่อ้อยขนาดใหญ่ ชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อยในพื้นที่ขนาดเล็ก อยู่ระหว่าง 5-50 ไร่ เกษตรกรชาวไร่อ้อยกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มาก ชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อยในพื้นที่ขนาดกลาง อยู่ระหว่าง 51-150 ไร่ ชาวไร่อ้อยกลุ่มนี้มีจำนวนปานกลาง ชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อยในพื้นที่ขนาดใหญ่ อยู่ระหว่าง 150 ขึ้นไป เกษตรกรกลุ่มนี้มีจำนวนค่อนข้างมาก

1.2 วิธีการดำเนินชีวิต

ชาวไร่อ้อยในอำเภอชะอำไม่ได้ประกอบอาชีพในการทำไร่อ้อยเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีอาชีพอื่น เช่น การทำไร่สับปะรด ไร่ข้าวโพด ทำนา ไร่ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น การทำไร่อ้อยของเกษตรกรอำเภอชะอำ จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ ไร่อ้อยขนาดใหญ่ ไร่อ้อยขนาดกลาง ไร่อ้อยขนาดเล็ก

การทำไร่อ้อยขนาดใหญ่ มีพื้นที่ตั้งแต่ 150 ไร่ขึ้นไป ชาวไร่อ้อยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนายทุนที่มีเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการทำไร่อ้อยที่ทันสมัย ประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านแรงงานและเวลา ผู้ที่ทำไร่อ้อยขนาดใหญ่ปลูกพืชอื่นด้วยเพื่อเป็นรายได้เสริม เพราะอ้อยไม่ได้ปลูกตลอดปีจึงมีการปลูกสับปะรดสลับกัน เชื่อกันว่าการปลูกสับปะรดทำให้ดินดีขึ้น เนื่องจากมีการไถกลบสับปะรดทำให้เป็นปุ๋ยอินทรีย์และทำให้ดินฟู ร่วนซุยขึ้น เกษตรกรบางรายปลูกปาล์ม น้ำมันผสมกับการปลูกอ้อย เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจราคาดี และเป็นพืชที่ให้ผลผลิตนานถึง 20 ปี

“ทำไร่สับปะรดเพื่อสลับหมุนเวียนที่ดิน ลดต้นทุนการผลิต

โดยปลูกอ้อย 3 ปี แล้วไถทิ้ง เพื่อปลูกสับปะรด (เลือกในแปลงอ้อยที่ดูแลแล้วดินไม่ดี) เพราะเชื่อว่าปลูกสับปะรดแล้วจะทำให้ดินดีขึ้น” (ทิพย์วรรณ ผลประโยชน์ 2553)

การทำไร่อ้อยขนาดกลาง ตั้งแต่ 51-150 ไร่ เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมาก ชาวไร่อ้อยที่ทำไร่อ้อยขนาดกลางใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่และไม่ได้ทำไร่อ้อยเพียงอย่างเดียว แต่ปลูกพืชหมุนเวียนสลับไปด้วย เช่น ไร่ข้าวโพด ไร่สับปะรด ทำนา เป็นต้น เพื่อให้ที่ดินว่างเปล่าในช่วงที่ตัดอ้อยหมดแล้ว เป็นการหมุนเวียนเงิน กระจายรายได้ โดยพิจารณาจากสภาพภูมิประเทศ ลักษณะของดิน และน้ำในบริเวณที่ดินของตนเพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิต

“ทำไร่อ้อยและทำนาไปด้วย ไม่ต้องซื้อข้าวกิน
ประหยัดได้ตั้งเยอะ” (จรรยา ศิลปกรรม 2553)

การทำไร่อ้อยขนาดเล็ก ใช้พื้นที่ในการปลูกน้อยกว่า 50 ไร่ เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลที่มีไร่ขนาดเล็กส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่นด้วย เนื่องจากการทำไร่อ้อยขนาดเล็กได้กำไรเฉพาะในปี 2 และปี 3 เท่านั้น เพราะการทำไร่อ้อยต้องลงทุนทุก 3 ปี ในปีที่ 1 ลงทุนมากที่สุด สำหรับปีที่ 1 ชาวไร่อ้อยต้องจ่ายค่าไถที่ดินเพื่อเตรียมดินปลูกอ้อย ค่ากร่องอ้อย ค่าพันธุ์อ้อย ค่าจ้างแรงงานปลูกอ้อย ปีที่ 2 ปีที่ 3 นั้นชาวไร่อ้อยไม่ต้องกร่องอ้อย ไม่ต้องจ่ายค่าพันธุ์อ้อยและค่าจ้างแรงงานปลูกอ้อย เนื่องจากใช้ต่ออ้อยปีที่ 1 เกษตรกรจ่ายเฉพาะค่าปุ๋ยและค่ายากำจัดวัชพืชเท่านั้น เมื่อผลผลิตออกมาปีที่ 1 จึงไม่ได้กำไรเพราะค่าใช้จ่ายสูง ปีที่ 2 และปีที่ 3 จึงได้กำไร ส่วนใหญ่ เกษตรกรผู้ทำไร่อ้อยขนาดเล็กไม่มีเงินทุนต้องกู้เงินมาลงทุน เช่น กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น เกษตรกรจึงต้องทำอาชีพอื่นเสริมด้วย เช่น รับจ้าง ขายอาหารตามสั่ง ขับรถรับจ้าง เป็นต้น

ผลงานวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อรับจ้างรับส่งพนักงาน

บริษัท โคล (ส่ง 5 โมงเย็น รับ 6 โมงเช้า) หักต้นทุนเหลือ
5,000 บาทต่อเดือน นอกเหนือจากนี้ใช้เวลาเหลือ 8-9 เดือน
หลังหมดอ้อย ไปรับจ้างขายหญ้า นิดหญ้า ทำไร่อ้อยไป
ใครจ้างก็ไปทำ วันละ 200 บาท/วัน ประมาณ 30,000 บาท/ปี”
(อารี บุญศรี 2553)

ภาพที่ 1 คุณอารี บุญศรี ชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

“การทำไร่อ้อยไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานตลอดทั้งปี
หลังจากว่างงานในแต่ละช่วง ฉันก็จะไปขายอาหาร
ที่หมู่บ้านซึ่งก็ได้เงินมาจุนเจือครอบครัวส่วนหนึ่ง
แล้วในช่วงตัดอ้อยก็จะหยุดขายอาหารเพื่อไปตัดอ้อยก่อน”
(สมจิตร วรบุญ 2553)

2. วิธีการผลิตของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

2.1 ลักษณะในการปลูกอ้อย

การทำไร่อ้อยของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น นับแต่บรรพบุรุษ
มาแล้ว เกษตรกรชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำทำไร่อ้อยมานานกว่า 30 ปีแล้ว โดยเริ่มทำไร่อ้อยกันตั้งแต่
ปี พ.ศ. 2515 เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ได้รับที่ดินทำกินจากบรรพบุรุษและได้รับการสืบทอด
ทอดความรู้ในวิชาชีพ วิธีการปลูกอ้อยสืบทอดกันสู่รุ่นลูกหลาน โดยส่วนใหญ่ทำไร่อ้อยแบบ
ดั้งเดิม เพราะมีเงินทุนน้อยต้องใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ แต่มีเกษตรกรบางรายที่อยู่ในกลุ่ม
เกษตรกรผู้ทำไร่อ้อยขนาดใหญ่ซึ่งต่อยอดการทำไร่อ้อยจากบรรพบุรุษโดยการใช้เครื่องจักรและ
อุปกรณ์ที่ทันสมัยมาทำไร่เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต ทำให้ในขนาดนี้เกษตรกรชาวไร่
อ้อยขนาดกลาง และขนาดเล็ก เริ่มขยายพื้นที่ในการปลูกอ้อยนอกเหนือจากที่ดินที่บรรพบุรุษให้มา
โดยการเช่าที่ดินไร่ละ 500 บาทต่อหนึ่งปี เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตป้อนโรงงานมาก
ขึ้น

“บิดาเป็นผู้ริเริ่มทำไร้อ้อยตั้งแต่ปี 2515 จนกระทั่ง
ปี พ.ศ. 2541 บิดาเสียชีวิต จึงหันมาทำอาชีพไร้อ้อย
ต่อจากบิดา” (ทิพย์วรรณ ผลประโยชน์ 2553)

“ลุงเป็นผู้ริเริ่มทำไร้อ้อยตั้งแต่ปี 2513 และตนเห็น
ว่าทำงานจึงไม่คิดทำอาชีพอื่น ไม่ต้องทำงานทั้งปี
หลังจากตัดอ้อยปลูกอ้อย ใส่น้ำปุ๋ย ฉีดยา ก็จะมีเวลา
เหลือประมาณ 2 เดือน ไม่ต้องทำอะไร ผักผ่อน
ไปเที่ยวต่างจังหวัดกับบริษัทขายปุ๋ยขายยา”
(ฉลอม ศิลปธรรม 2553)

2.2 การทำไร้อ้อยแบบดั้งเดิม

การทำไร้อ้อยแบบดั้งเดิม ส่วนใหญ่เป็นการใช้แรงงานคนในทุกขั้นตอน ยกเว้นการ
ไถดินเท่านั้น โดยชาวไร้อ้อยต้องใช้เครื่องจักรในการไถดิน การทำไร้อ้อยแบบดั้งเดิมใช้รถไถเดิน
ตามในการไถดิน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรกคือ การเตรียมดินโดยเฉพาะไร้อ้อยที่ปลูกใหม่ต้องเตรียม
ดินทุก 3 ปี ชาวไร้อ้อยต้องเตรียมดินในแปลงที่ปลูกอ้อย ต้องกำจัดใบอ้อยและวัชพืชต่างๆ ที่
ตกค้างอยู่ในแปลงโดยการเผาทำลายหรือขนทิ้ง หลังจากนั้นใช้รถไถเดินเข้าไปไถในแปลงครั้งแรก
นี้ เรียกว่า “ไถคะ” เสร็จแล้วทิ้งดินตากแดดไว้อย่างน้อย 15 วัน เพื่อให้วัชพืชและแมลงศัตรูอ้อยที่
ฝังตัวอยู่ในดินพลิกขึ้นมาถูกแดดเผาทำลาย หากเป็นไปได้ชาวไร้อ้อยมักขอให้ฝนตกลงมาทำให้ดิน
ในแปลงที่ไถคะเอาไว้ถูกน้ำฝน ทำให้ดินแตกออกและชื้นนุ่ม หลังจากนั้นใช้รถไถเดินเข้าไปไถอีก
ครั้ง เรียกว่า “ไถแปร” การไถแปรนี้หากไถไปแล้วหนึ่งครั้ง สังเกตเห็นว่าดินในแปลงก้อนใหญ่
อยู่ยังไม่ร่วนซุยพอ สมควรไถแปรเพิ่มอีกหนึ่งครั้งเพราะถ้าหากทำดินไม่ดี ส่งผลต่อการงอกและ
การเจริญเติบโตของอ้อย คือ ดินก้อนใหญ่เกินไป ดินเข้าไปกระชับติดกับลำอ้อยท่อนพันธุ์
ความชื้นมากทำให้อ้อยแตกรากเร็ว งอกเร็ว เติบโตได้ดี ซึ่งมีผลต่อการดูแลรักษาและบำรุงเพื่อ
เพิ่มผลผลิตต่อไป

ภาพที่ 2 รถไถเดินตาม ไถเตรียมดินก่อนปลูกอ้อยสำหรับไร้อ้อยขนาดเล็ก

“เดิมการเตรียมดินใช้แรงงานคนภาคอีสาน 20 เปอร์เซ็นต์
และไม่มีการใช้เครื่องจักรเข้ามาทำงานในไร้อ้อย ยกเว้น
การไถที่จะใช้รถไถ” (ทิพย์วรรณ ผลประโยชน์ 2553)

สำหรับการทำไร้อ้อยขั้นตอนที่สอง คือ การปลูกอ้อย การทำไร้อ้อยแบบดั้งเดิม
เกษตรกรชาวไร้อ้อยใช้แรงงานคนทั้งหมดในการปลูกอ้อย โดยใช้รถไถยกร่องในแปลงปลูกให้เป็น
ร่องๆ แต่ละร่องห่างกันประมาณ 1 เมตร ถึง 1.50 เมตร แล้วแต่สภาพพื้นที่ของแปลงอ้อย จากนั้น
ใช้คนงานนำพันธุ์อ้อยใส่ลงในร่องทั้งดำ หรือตัดเป็นท่อนๆ แล้วแต่ความเหมาะสม ในกรณีปลูก
โดยอาศัยน้ำฝน เกษตรกรต้องรอให้ฝนตกลงมาเพื่อให้พื้นดินมีความชื้นมากพอก่อนจึงปลูกอ้อย
แต่ถ้าพื้นที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำเกษตรกรปลูกอ้อยได้เลย ชาวไร้อ้อยส่วนใหญ่ในอำเภอชะอำ ปลูกอ้อย
โดยอาศัยน้ำฝน เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่คลองส่งน้ำจากชลประทานเข้าไม่ถึง การ
ปลูกอ้อยแบบดั้งเดิมโดยการใช้แรงงานคน ได้ผลผลิตมากกว่าใช้เครื่องจักร เพราะสามารถใส่พันธุ์
ได้เยอะแต่อายุเพียง 8 เดือน ซึ่งให้ความหวานน้อยส่งผลให้ราคาอ้อยไม่ดีเนื่องจากโรงงานรับ
ซื้ออ้อยให้ราคาตามความหวานรวมทั้งจำนวนน้ำหนักของอ้อย

“อดีตปลูกอ้อยใช้แรงงาน คนในพื้นที่ทั้งหมด”

(สมจิตร วรบุญ 2553)

“เดิมการปลูกอ้อยจะใช้แรงงานคนในพื้นที่

และคนภาคอีสาน” (จรูญ ศิลปธรรม 2553)

สำหรับการทำไร่อ้อยขั้นที่สาม คือ การดูแลรักษา ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการดูแลรักษาอ้อยให้เจริญงอกงามซึ่งเป็นภาระสำคัญของชาวไร่อ้อย เนื่องจากวัชพืชขึ้นมาแย่งอาหารของอ้อย แมลงศัตรูก็ทำลายต้นอ้อยและโรคระบาดของอ้อย โดยการดูแลรักษาอ้อยแบบดั้งเดิม เกษตรกรใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ในการกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยและการพูนโคน สำหรับการกำจัดวัชพืชใช้แรงงานคนถาดด้วยจอบและพรวนดิน ควรทำในขณะวัชพืชไม่โตจนเกินไป ชาวไร่อ้อยบางรายใช้แรงงานคนควบคู่กับแรงงานสัตว์ในการพรวนดินและการกำจัดวัชพืช ในการใส่ปุ๋ยเกษตรกรชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้วิธีใส่ปุ๋ยรองก้นหลุมโดยใช้แรงงานคนปลูกอ้อยใส่ปุ๋ยรองก้นหลุมไปพร้อมกันเพื่อประหยัดเวลาในการปลูกและการดูแลรักษา สำหรับการปลูกซ่อมอ้อยควรทำภายใน 3-4 สัปดาห์หลังปลูกอ้อยและควรรี้อ่อนพ่นหรือฉีดน้ำที่ฆ่าหิ้งอกก่อนแล้วปลูกซ่อม

“ใส่ปุ๋ยเอง ฉีดยาเอง เหนื่อยมากจนไม่อยาก

ทำไร่อ้อยแล้ว” (อารี บุญศรี 2553)

“ใส่ปุ๋ย ฉีดยามาหญ้า ทำเองด้วย

ผลงานวิจัยนวัตกรรมการศึกษาระดับปริญญาตรี
(สมจิตร วรบุญ 2553)

การทำไร่อ้อยขั้นที่สี่ คือ การเก็บเกี่ยว ในการเก็บเกี่ยวอ้อยเกษตรกรผู้ทำไร่อ้อยอำเภอชะอำ เก็บเกี่ยวอ้อยอายุไม่น้อยกว่า 10 เดือน เพื่อให้อ้อยมีความหวานสูง การเก็บเกี่ยวแบบดั้งเดิมใช้แรงงานคนตัด โดยการใช้มีดสางใบและกาบใบออกทั้ง 2 ด้าน แล้วตัดอ้อยให้ชิดดินสำหรับอ้อยที่ไม่ออกดอกควรตัดต่ำจากใบธง ประมาณ 100-150 เซนติเมตร เมื่อตัดอ้อยเสร็จแล้วทำมัดอ้อย มัดละ 10 ถ้า โดยใช้ยอดอ้อยมัดโคนและมัดปลายลำอ้อย แล้ววางเรียงในไร่

“การตัดอ้อยใช้คน 100 เปอร์เซ็นต์ และให้
คนงานขนขึ้นรถ” (สุนทร ยี่รงค์ 2553)

2.3 การทำไร่อ้อยในปัจจุบัน

การเตรียมดินในการทำไร่อ้อยในปัจจุบัน มีการใช้เครื่องจักรมาเป็นเครื่องมือในการผลิตชาวไร่อ้อยพัฒนารูปแบบการไถดิน โดยการวิเคราะห์สภาพดินที่ปลูกอ้อยแล้วจึงเลือกเครื่องจักรที่ไถดิน โดยเครื่องจักรที่ไถดินนั้นมีรถไถแบบเพลาดียว รถไถแบบ 2 เพล และรถไถแบบติดลิปเปอร์ที่หาง รถไถแบบเพลาดียวใช้ต้นทุนต่ำในการไถดิน ไถได้เร็วแต่คุณภาพไม่ดีเนื่องจากไถได้ไม่ลึก ชาวไร่อ้อยขนาดเล็กส่วนใหญ่จึงนิยมใช้รถไถแบบเพลาดียว สำหรับรถไถแบบ 2 เพล มีกำลังมากไถได้ลึก แต่ใช้เวลานานและต้นทุนสูงเนื่องจากรถไถแบบ 2 เพลไถดินได้ลึกทำให้ดินร่วนซุยมากขึ้น ช่วยให้รากอ้อยหยั่งรากลงได้ลึก ทำให้อ้อยไม่ล้มและกักเก็บน้ำได้ดี เกษตรกรชาวไร่อ้อยที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยเป็นดินดาน ใช้รถไถแบบติดลิปเปอร์ที่หางเพราะสามารถระเบิดดินดานได้แต่ต้นทุนสูง สำหรับการไถดินครั้งสุดท้าย เกษตรกรชาวไร่อ้อยใช้รถไถติดจอบหมุนตีดิน เพื่อตีดินให้ก้อนเล็กทำให้ปลูกอ้อยหน้าแล้งได้โดยใช้วิธีน้ำหยอดแบบสมัยใหม่ไม่ต้องรอน้ำฝน

“เดี๋ยวนี้ หันมาใช้เครื่องจักรในการเตรียมดิน
มากขึ้น สะดวก เร็วกว่า” (อารี บุญศรี 2553)

ภาพที่ 3 การใช้รถไถไถเตรียมดินก่อนปลูกอ้อย

ในการปลุกอ้อย ปัจจุบันชาวไร่อ้อยปรับปรุงรถโดยการติดถังกักเก็บน้ำ เพื่อหยดน้ำลงในร่องปลุกอ้อยพร้อมกับพันธุ์อ้อยและปุ๋ยรองกัน ทำให้ดินชุ่มชื้นและปลุกอ้อยได้เร็วขึ้น วิธีนี้ทำให้อ้อยมีเวลาเติบโตมากขึ้นและเกษตรกรได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เพราะสามารถปลุกอ้อยในหน้าแล้งได้ไม่ต้องอาศัยฝนเหมือนอดีต ทำให้อ้อยมีอายุได้ถึง 11-12 เดือน ทำให้อ้อยมีความหวานสูง ชาวไร่อ้อยขายอ้อยได้ราคาดี ในการใช้เครื่องจักรปลุกอ้อยทำให้ชาวไร่อ้อยประหยัดค่าแรงและเวลา ชาวไร่อ้อยที่ปลุกอ้อยแถวเดียวส่วนใหญ่ใช้แรงงานในการปลุกอ้อยจำนวน 3 คน คือ คนขับรถ คนป้อนอ้อย และคนเตรียมอุปกรณ์ แต่ถ้าชาวไร่อ้อยปลุกอ้อยแบบ 2 แถว ต้องเพิ่มแรงงานอีก 2 คน เพื่อยกร่อง สับท่อนพันธุ์ ใส่อ้อย และกลบร่อง วิธีนี้เกษตรกรสามารถปลุกอ้อยได้วันละ 5-7 ไร่ แต่ต้องปรับระดับพื้นที่และเตรียมดินเป็นอย่างดี

ภาพที่ 4 รถไถติดถังกักเก็บน้ำ เพื่อหยดน้ำลงในร่องปลุกอ้อยพร้อมกับพันธุ์อ้อยและปุ๋ยรองกัน

ผลงานวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาตรี

“การปลุกอ้อย ใส่อ้อย ใช้รถปลุกอ้อย
และใส่อ้อยรองกันหลุมไปพร้อมกันแต่
ใช้แรงงานคนปลุกด้วย 50:50”

(ฉลอง ศิลปธรรม 2553)

“การปลูกอ้อยใส่ปุ๋ย ใช้รถปลูกอ้อย
และใส่ปุ๋ยรองกันหลุมไปพร้อมกัน
สะดวกและประหยัดแรงงาน”
(จรูญ ศิลปธรรม 2553)

การบำรุงรักษาอ้อยในปัจจุบัน ชาวไร่อ้อยใช้เครื่องจักรแทนการใช้แรงงานคน สำหรับการนวดกำจัดวัชพืชและฆ่าแมลง ชาวไร่อ้อยใช้รถไถขนาดปกติ ตัดเครื่องพ่นยาที่ทางรถไถ โดยการนวดกำจัดวัชพืชหลังปลูกอ้อยเสร็จทันที ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการบำรุงรักษาอ้อย แต่ถ้าวัชพืชยังขึ้นอีกชาวไร่อ้อยต้องนวดซ้ำอีกครั้งเมื่ออ้อยอายุได้ 3 เดือน โดยใช้เครื่องพ่นตัดทางรถไถคันเล็กนวดฆ่าวัชพืชและยาคลุมระหว่างร่องอ้อย แต่ถ้าอ้อยปีที่ 2 และปีที่ 3 ชาวไร่อ้อยบางรายใช้วิธีไถพรวนดิน โดยใช้รถไถคันเล็กติดจอบหมุนดินเปิดหรือคราดสปริงที่ทางรถไถ ชาวไร่อ้อยทำการพรวนดินระหว่างร่องอ้อยเพื่อกำจัดวัชพืชทำให้การถ่ายเทอากาศในดินดีขึ้น ในการปลูกอ้อยพื้นที่ชลประทานเมื่อมีการไถพรวนแล้วให้น้ำ ทำให้วัชพืชงอกขึ้นมาอีกได้ และการปลูกอ้อยในช่วงต้น ของฤดูฝนส่วนใหญ่ไม่สามารถไถพรวนดินได้หากมีฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน เพราะนำเครื่องจักรลงในแปลงอ้อยไม่ได้ ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่แก้ปัญหาโดยใช้วิธีนวดกำจัดวัชพืชแทน แต่ถ้าชาวไร่อ้อยปลูกอ้อยขามแสงสามารถไถพรวนดินเพื่อกำจัดวัชพืชได้ หลังจากพรวนดินหรือนวดกำจัดวัชพืชครั้งแรก ถ้าวัชพืชยังขึ้นอีกต้องทำซ้ำอีกครั้ง การพรวนดินหรือนวดครั้งนี้ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะอ้อยมีความสูงมาก ยอดอ้อยอาจหักได้ในขณะรถทำงาน

“การนวดอ้อย ใช้รถไถตัดเครื่องพ่นยา

แปลงอ้อยในขั้นนี้คิดการด้วยปริญญาตรี
แทนแรงงานคนเดินนวด” (สุนทร ชีรังค์ 2553)

“ใส่ปุ๋ย โดยใช้เครื่องใส่ปุ๋ยตัดท้ายรถไถ
การนวดอ้อย ใช้รถไถตัดเครื่องพ่นยา
แทนแรงงานคนเดินนวด” (ฉลอง ศิลปธรรม 2553)

ภาพที่ 5 เครื่องสูบน้ำชนิดสำหรับทำชลประทาน

สำหรับการเก็บเกี่ยวอ้อยในปัจจุบันชาวไร่อ้อยขนาดเล็กและขนาดกลางใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ เพราะพื้นที่ไม่เสมอกันและแรงงานสามารถตัดอ้อยได้ชิดต่อ ทำให้อ้อยมีน้ำหนักมากขึ้น โดยชาวไร่อ้อยปรับปรุง “มีดตัดอ้อย” ให้มีประสิทธิภาพเพื่อลดความเหนียวล้าของแรงงานจากการใช้อุปกรณ์ไม่ได้มาตรฐานและได้อ้อยที่มีคุณภาพดีขึ้น จากการศึกษา พบว่าอ้อยที่ส่งเข้าสู่โรงงานผลิตยังมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ สาเหตุมาจากวัตถุดิบต้นทางที่ไม่ได้คุณภาพ เป็นผลมาจากลักษณะการเก็บเกี่ยวอ้อยของแรงงานและจากการศึกษาถึงวิถีชีวิตของแรงงานตัดอ้อย พบว่า อุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวที่ใช้กันอยู่มีอายุการใช้งานสั้น และเสื่อมสภาพไม่มีความคมทำให้ประสิทธิภาพการตัดอ้อยลดลง ส่งผลต่อคุณภาพของอ้อยที่เข้าสู่โรงงานผลิตน้ำตาล

“ตัดอ้อยใช้คน 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ใช้รถ
พลังงานวิจัยนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คืบอ้อยเป็นเครื่องทุ่นแรงในการนำอ้อย
ขึ้นรถ 10 ล้อ” (สุนทร ยี่รงค์ 2553)

ภาพที่ 6 ชาวไร่อ้อยใช้เครื่องคีมอ้อยขึ้นรถแทนการใช้แรงงานคน

ชาวไร่อ้อยที่ทำไร่อ้อยขนาดใหญ่ในปัจจุบัน ใช้เครื่องจักรและแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวร่วมกัน มีเพียง 1 รายที่ซื้อรถตัดอ้อยเพื่อมาตัดอ้อยโดยไม่ใช้แรงงานคนเลย โดยเกษตรกรปรับพื้นที่ให้สามารถใช้รถตัดอ้อยได้ ในส่วนไร่อยังไม่ปรับพื้นที่ใช้แรงงานคนตัด แต่การใช้รถตัดอ้อยจากโรงงานก็มีปัญหา เพราะใบมีดไม่คม ทำให้การใช้รถตัดอ้อยจากโรงงานอาจทำลายต่อได้ แต่มีชาวไร่อ้อยเพียง 1 รายที่ซื้อรถตัดอ้อยเพื่อมาตัดอ้อยโดยไม่ใช้รถตัดอ้อยจากโรงงาน เนื่องจากรถตัดอ้อยจากโรงงานมีใบมีดไม่คม ทำให้ทำลายต่ออ้อยได้ แต่รถตัดอ้อยซื้อมาเองสามารถเปลี่ยนใบมีดได้เมื่อมีดไม่คม ทำให้ต่ออ้อยปีต่อไปมีมากและไม่ซ้ำทำให้ไม่เน่า

ผลงานวิจัยนวัตกรรมระดับปริญญาตรี

“รถตัดอ้อยเป็นของโรงงานน้ำตาลปรานบุรี ปัจจุบันโรงงานน้ำตาลปรานบุรี มีรถตัดอ้อย 5 คน ชาวไร่อ้อยจะแจ้งความประสงค์กับโรงงานตอนต้นปีว่าจะใช้รถตัดอ้อยกี่ราย โรงงานก็ต้องสำรวจว่าสภาพไร่อ้อยปรับพื้นที่ไว้ให้สำหรับรถตัดเข้าได้หรือเปล่า ถ้าตัดได้ โรงงานนำรถมาตัดให้คิดค่าจ้างตัด 150 บาทต่อตัน” (ทิพย์วรรณ ผลประโยชน์ 2553)

2.4 แรงงานในการทำไร่อ้อย

จากการศึกษา พบว่า ชาวไร่อ้อยมีแรงงานในการทำไร่อ้อยครอบครัวละประมาณ 1-2 คน ทำให้ไม่มีการแลกเปลี่ยนแรงงานเนื่องจากจำนวนสมาชิกที่มีไม่เพียงพอ เพราะแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานจ้างโดยขึ้นอยู่กับขนาดของไร่อ้อย สำหรับการจ้างแรงงานชาวไร่อ้อยจ้างแรงงานในช่วงการปลูกอ้อย ถีดยา ถากหญ้า และในช่วงเก็บเกี่ยว โดยคิดค่าจ้างตัดอ้อยเป็นมัดมัดละ 1 บาท มีจำนวน 10 ลำ

“แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด 2 คน
แรงงานจ้างในช่วงฤดูกาล” (สุนทร ยี่รงค์ 2553)

สำหรับกระบวนการปลูกอ้อยเป็นกระบวนการที่มีระยะเวลาจำกัด โดยใช้เวลาการเปิดหีบของโรงงานน้ำตาลเป็นเกณฑ์ โรงงานน้ำตาลส่วนใหญ่เปิดหีบช่วงกลางเดือนธันวาคมถึงกลางเดือนเมษายน ของทุกปี ชาวไร่อ้อยจึงต้องเริ่มตัดอ้อยในช่วงเดือนธันวาคม แต่ในช่วงเวลานี้มีความต้องการแรงงานพร้อมๆ กันและต้องการแรงงานจำนวนมาก ชาวไร่อ้อยจึงต้องวางแผนในการจ้างแรงงานและการตัดอ้อยให้เหมาะสม

“ต้องไปหาแรงงานอีสานไว้ก่อนเพื่อมา
ตัดอ้อยโดยให้เงินล่วงหน้าครึ่งหนึ่งก่อน”
(ฉลอง ศิลปธรรม 2553)

ในการดูแลคนงาน ชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อยในพื้นที่ขนาดใหญ่ต้องหาที่พักให้คนงาน และจ่ายค่าจ้างที่ต่างกันออกไป เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ารักษาพยาบาลในกรณีบาดเจ็บจากการทำไร่อ้อย เป็นต้น ในการดูแลคนงานมีหัวหน้าคนงานที่ควบคุมลูกน้องอยู่ ซึ่งหัวหน้าคนงานส่วนใหญ่เป็นคนหาคนงานตัดอ้อยมาให้ชาวไร่อ้อย โดยการทำงานของคนงานต้องลงบัญชีไว้ เพราะเมื่อตัดอ้อยเสร็จชาวไร่อ้อยต้องจ่ายเงินค่าจ้างที่เหลือทั้งหมดให้กับคนงาน แต่มีปัญหาสำหรับคนงานบางคนที่เป็นคนขี้เกียจเงินค่าแรงไป ทำให้ชาวไร่อ้อยมีบัญชีติดลบ เมื่อชาวไร่อ้อยไม่ให้เงินค่าแรงคนงานก็หลบหนี หัวหน้าคนงานส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมลูกน้องได้ เมื่อตัดอ้อยเสร็จชาวไร่อ้อยต้องจ่ายเงินมัดจำล่วงหน้าในปีต่อไปให้แรงงานชุดเดิมด้วย เพราะชาวไร่อ้อยไม่ต้องเป็นภาระหาแรงงานในปีถัดไป แต่ชาวไร่อ้อยบางรายประสบปัญหาคนงานที่จ่ายเงินล่วงหน้าไว้ และคนงาน

ที่บัญชีติดลบหนีไป ไม่ยอมมาทำงานตามที่นัดไว้ ปัญหานี้เกิดขึ้นเป็นประจำสำหรับชาวไร่อ้อยที่
ใช้แรงงานตัดอ้อยจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

“คนงานกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งจะเป็นคนงานกลุ่มเดิม
ที่เราจ่ายค่าแรงล่วงหน้าไปแล้ว และอีกส่วน
หนึ่งก็เป็นคนงานที่แนะนำเพิ่มมา”
(ทิพย์วรรณ ผลประโยชน์ 2553)

ภาพที่ 7 แรงงานจ้างในการทำไร่อ้อย

2.5 ต้นทุนในการทำไร่อ้อย

ต้นทุนในการเตรียมดินและปรับปรุงดิน ชาวไร่อ้อยต้องใช้เงินลงทุนทุก 3 ปี เพื่อ
เตรียมดิน และปรับปรุงดินให้เหมาะสำหรับการปลูกอ้อย โดยต้องมีเนื้อดินลึกอย่างน้อย 80
เซนติเมตร เพราะอ้อยเป็นพืชอายุยืนและหยั่งรากลึก นอกจากนี้ต้องเป็นดินที่มีการระบายน้ำดีอีก
ด้วย สำหรับค่าใช้จ่ายในการไถดินนั้น ถ้าเป็นรถไถแบบเพลลาเดี่ยว ราคาไถดินชั่วโมงละ 600-700
บาทต่อหนึ่งไร่ ถ้าเป็นรถไถแบบ 2 เพลลา ราคาไถดินชั่วโมงละ 800-850 บาทต่อหนึ่งไร่ แต่ถ้า
เป็นรถไถแบบดิคลิปเปอร์ที่ทางซึ่งมีไม่มาก ราคาไถดินชั่วโมงละ 900-1,000 บาทต่อหนึ่งไร่ ซึ่ง
ต้นทุนในการเตรียมดินและปรับปรุงดินสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับพื้นที่ในการปลูกอ้อยและสภาพดิน

“ใช้รถไฟแบบเพลาคีว ค่าจ้างไม่แพงมาก
รถไฟได้เร็ว” (สมจิตร วรบุญ 2553)

สำหรับต้นทุนในการปลูกอ้อยนั้นขึ้นอยู่กับชาวไร่อ้อยว่า ได้ใช้พันธุ์เดิมหรือพัฒนาคุณภาพในการผลิตโดยเปลี่ยนพันธุ์อ้อยไปเรื่อยๆ อ้อยแต่ละพันธุ์มีความสามารถในการไว้ตอต่างกัน บางพันธุ์มีเปอร์เซ็นต์การตายของตอสูง บางพันธุ์เมื่อเป็นอ้อยตอขนาดของลำเล็กกลงกว่าอ้อยปลูก ลักษณะของพันธุ์อ้อยที่ดีเหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ต้องให้ผลผลิตสูง ตอตายน้อย ไว้ตอได้หลายปี ขนาดของลำไม่แตกต่างจากอ้อยปลูกมากนัก มีความทนทานต่อโรคและแมลงได้ดี ชาวไร่อ้อยในอำเภอชะอำนิยมปลูกอ้อยพันธุ์ เค 200 ขอนแก่น 3 และแอลเค 11 โดยราคาพันธุ์อ้อยมีตั้งแต่ 1,800-2,000 บาทต่อหนึ่งไร่ และค่าจ้างแรงงานปลูกอ้อยในไร่ขนาดใหญ่ ราคาวันละ 150 บาทต่อหนึ่งคน ค่าจ้างแรงงานปลูกอ้อยในไร่ขนาดกลางและขนาดเล็ก ราคาวันละ 160-200 บาทต่อหนึ่งคน

“ปลูกอ้อย ถึดยา ถากหญ้า ค่าจ้างวันละ
180 บาทต่อวันต่อคน” (อารี บุญศรี 2553)

ในการดูแลรักษาอ้อย ชาวไร่อ้อยควรให้ความสำคัญเพราะเป็นช่วงที่ต้องใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช ปลูกซ่อม ตลอดจนการกำจัดแมลงและโรคระบาด โดยเฉพาะไฟไหม้อ้อยอันเกิดจากความประมาทหรือเหตุบังเอิญจนกว่าถึงวันตัดอ้อยได้ โดยต้นทุนในการดูแลรักษา ขึ้นอยู่กับขนาดของไร่อ้อย สำหรับการใส่ปุ๋ยในหนึ่งไร่ ใช้ปุ๋ยสองกระสอบครึ่งประมาณราคา 750 บาท ต้นทุนในการใส่ยาปราบวัชพืชหนึ่งไร่ ราคา 500 บาท ค่าจ้างแรงงานในการปลูกซ่อมอ้อยในไร่ขนาดใหญ่ ราคาวันละ 150 บาทต่อหนึ่งคน ค่าจ้างแรงงานปลูกซ่อมอ้อยในไร่ขนาดกลางและขนาดเล็ก ราคาวันละ 160-200 บาทต่อหนึ่งคน

“การใส่ปุ๋ยในหนึ่งไร่ใส่ปุ๋ยประมาณ
กระสอบครึ่ง” (จรูญ ศิลปธรรม 2553)

ในการเก็บเกี่ยวอ้อย ชาวไร่อ้อยเก็บเกี่ยวแปลงที่สุกแก่เต็มที่ก่อนโดยใช้เครื่องมือรีพเลคโตมิเตอร์ชนิดคิดตัวได้ โดยเจาะวัดน้ำอ้อยส่วนโคนและส่วนยอดถ้าค่าที่วัดต่างกันไม่เกิน 2 องศาบริกซ์ แสดงว่าอ้อยสุกแก่พร้อมตัดเข้าโรงงาน หากไม่มีเครื่องวัดให้ใช้การสังเกตการออกดอกสำหรับพันธุ์ที่ออกดอก เมื่อดอกโรยกันช่อดอกเป็นสีฟางข้าวแสดงว่าอ้อยแก่เต็มที่ส่วนพันธุ์ที่ไม่ออกดอก สังเกตจากการเจริญเติบโตซึ่งเป็นไปอย่างช้ามาก ใบรวมกันเป็นกระจุกที่ยอดและมีสีเขียวอมเหลือง สีของลำอ้อยเปลี่ยนสีตามพันธุ์ ลักษณะของลำคูดุแครง เมื่อเดินผ่านไร่ในเวลาใกล้ค่ำ ใต้กลิ่นหอมคล้ายน้ำผึ้งแสดงว่าอ้อยนั้นแก่เต็มที่ที่สามารถตัดเข้าโรงงานได้แล้ว โดยต้นทุนในการเก็บเกี่ยวขึ้นอยู่กับจำนวนอ้อยที่ได้ เพราะค่าจ้างตัดอ้อยคิดราคาเป็นมัด มัดละ 1 บาท มีจำนวน 10 ลำ ในการขึ้นอ้อยโดยใช้รถคีบอ้อยคิดค่าจ้าง คันละ 25 บาท ถ้าใช้แรงงานคนในการขึ้นอ้อย คิดค่าจ้าง คันละ 25 บาทเหมือนกัน

“ตัดอ้อยใช้คน 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ใช้รถคีบอ้อยเป็นเครื่องทุ่นแรงในการนำอ้อยขึ้นรถ 10 ล้อ” (เจริญ ศิลปธรรม 2553)

“ค่าจ้างตัดอ้อยเป็นมัด ในหนึ่งมัดมี 10 ลำ จ้างตัดมัดละ 1 บาท จ้างคุณสุนทร ชีรงค์ ขึ้นอ้อยใส่รถบรรทุกค่าจ้างคิดเป็นต้น ในราคาต้นละ 25 บาท” (อารี บุญศรี 2553)

2.6 เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อย

ผลงานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์กับเครือข่ายชาวไร่อ้อย

ในการพัฒนาและการถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาการปลูกอ้อยจากชาวไร่อ้อยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาการปลูกอ้อยจากชาวไร่อ้อยผู้มีประสบการณ์ ในสมาคมกลุ่มชาวไร่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี และได้รับข่าวสารการอบรมการทำไร่อ้อยจากสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเกษตรกรจังหวัดเพชรบุรี แต่มีชาวไร่อ้อยบางส่วนได้รับการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาจากชาวไร่อ้อยเพื่อนบ้าน

“ได้รับความรู้จากสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
กระทรวงอุตสาหกรรมสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี”
(ทิพย์วรรณ ผลประโยชน์ 2553)

“การพัฒนาการปลูกอ้อย ได้รับการถ่ายทอดจากชาวไร่อ้อย
ผู้มีประสบการณ์ในสมาคมกลุ่มชาวไร่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
และจังหวัดเพชรบุรี” (สุนทร ยี่รงค์ 2553)

ภาพที่ 8 ชาวไร่อ้อยแลกเปลี่ยนความรู้ในการพัฒนาการปลูกอ้อย

สำหรับการรวมตัวของชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่รวมตัวกันภายใต้สมาคมกลุ่มชาวไร่
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี ซึ่งเป็นชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อยในพื้นที่สองจังหวัด ทั้งจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดเพชรบุรี โดยบริษัทขายปุ๋ยและขายยาฉีดอ้อยมีการจัดนำเที่ยวทั้งใน
ประเทศและต่างประเทศ โดยให้รางวัลสมาชิกสมาคมกลุ่มชาวไร่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี
ทำให้ชาวไร่อ้อยได้รู้จักกันและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำไร่อ้อย แต่มี
ชาวไร่อ้อยบางราย ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสมาคมกลุ่มชาวไร่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี
ซึ่งชาวไร่อ้อยกลุ่มนี้อาศัยความรู้และประสบการณ์จากชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อยในพื้นที่ขนาดใหญ่

“ชาวไร่อ้อย รวมตัวกันภายใต้สมาคมกลุ่ม
ชาวไร่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ - เพชรบุรี
ซึ่งเป็นชาวไร่อ้อยที่ปลูกอ้อยในสอง
จังหวัด ทั้งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัด
เพชรบุรี” (ฉลอง ศิลปธรรม 2553)

การนำอ้อยไปขายโรงงาน ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่เปิดโควตากับโรงงานน้ำตาลปราณบุรี ส่งอ้อยโดยใช้รถบรรทุก 10 ล้อ บรรทุกอ้อยไปส่งที่โรงงานปราณบุรี แต่มีชาวไร่อ้อยบางรายใช้โควตาของชาวไร่อ้อยรายใหญ่ในหมู่บ้านที่ตนจ้างเหมาตัด และขนส่งไปขายยังโรงงาน

“ส่งอ้อยโดยใช้รถ 10 ล้อ 1 คน บรรทุก
อ้อยไปส่งโรงงานน้ำตาลปราณบุรี”
(จรรยา ศิลปธรรม 2553)

“ใช้โควตาของโรงงานน้ำตาลปราณบุรี
ของคุณสุนทร ยี่รงค์ ที่จ้างตัด และจัด
ไปขายให้” (อารี บุญศรี 2553)

สำหรับแหล่งเงินทุนของชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ คือ ได้รับเช็คล่วงหน้าของโรงงานน้ำตาลปราณบุรี และการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยการเอาหลักทรัพย์มาค้ำประกัน จากการศึกษาพบว่า มีชาวไร่อ้อยเพียง 1 ราย ที่กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นชาวไร่อ้อยที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยขนาดเล็ก มีพื้นที่ในการปลูกอ้อยน้อยกว่า 50 ไร่ ไม่สามารถเปิดโควตาจากโรงงานปราณบุรีได้ จึงไม่ได้รับเช็คล่วงหน้าจากโรงงาน เพราะการเปิดโควตาจากโรงงานปราณบุรีต้องมีพื้นที่ในการทำไร่อ้อยมากกว่า 50 ไร่ขึ้นไป จึงเปิดโควตาจากโรงงานได้

“กู้เงิน จาก ธกส. 900,000 บาท และจาก
โรงงานน้ำตาลปราณบุรี 1,000,000 บาท
โดยได้รับเช็คล่วงหน้า” (ธร นามสมมุติ 2553)

2.7 รายได้ในการทำไร่อ้อย

ในการปลูกอ้อยแต่ละปีได้ผลผลิตไม่เท่ากัน เพราะการลงอ้อย 1 รอบสามารถเก็บเกี่ยวติดต่อกัน 3 ปี โดยในปีแรกได้ผลผลิตมากที่สุดประมาณ 10-15 ต้นต่อหนึ่งไร่ ในปีที่ 2 ได้ผลผลิตประมาณ 10-12 ต้นต่อหนึ่งไร่ ในปีที่ 3 ได้ผลผลิตประมาณ 7-10 ต้นต่อหนึ่งไร่ สอดคล้องกับต้นทุนที่ลงทุนไปซึ่งอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่รัฐบาลประกันราคาไว้ในราคา 1,050 บาทต่อหนึ่งตัน โดยเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วชาวไร่อ้อยได้รับเงินประมาณ 3,000-4,000 บาทต่อหนึ่งไร่ ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่พอใจในราคาอ้อยที่ได้รับ

“รายได้เหมาะสมในฤดูการผลิต คือ ฤดูการผลิตปี 2552-2553 เนื่องจากราคาน้ำตาลต่างประเทศราคาสูงทำให้ราคาในประเทศสูงขึ้นตาม”
(ฉลอง ศิลปธรรม 2553)

2.8 ปัญหาและอุปสรรคในการทำไร่อ้อย

ในการทำไร่อ้อยของชาวไร่อ้อยอำเภอจะอำเภอส่วนใหญ่ มีปัญหาในด้านการขาดแหล่งน้ำชลประทาน ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติหรือมีแหล่งน้ำอยู่ห่างไกล ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทำให้ผลผลิตลดลง เพราะได้รับความชื้นไม่เพียงพอ ส่งผลให้อ้อยเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่ สภาพฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงทำให้ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล ทำให้ชาวไร่ต้องปรับปรุงระบบการผลิตให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยการนำระบบการบริหารจัดการน้ำในไร่อ้อยเข้ามาใช้มากขึ้น และรู้จักกักเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์เมื่อฝนไม่ตกตามฤดูกาล

“ปัญหาแหล่งน้ำ ปริมาณน้ำฝน

ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ส่งผลต่อการ

ทำไร่อ้อย” (ฉลอง ศิลปธรรม 2553)

ในการทำไร่อ้อย ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาขาดแคลนแรงงานตัดอ้อย และค่าจ้างแรงงานตัดอ้อยค่อนข้างสูงขึ้น แรงงานก็ไม่มีประสิทธิภาพและที่สำคัญมากที่สุด คือ ปัญหาแรงงานที่ชาวไร่อ้อยจ่ายให้ล่วงหน้า แต่เมื่อถึงช่วงตัดอ้อยเมื่อไปรับแรงงานมาทำงานแรงงานหนีไปแล้วและยังเอาเงินที่จ่ายล่วงหน้าไปด้วย ซึ่งปัญหานี้เกิดเป็นประจำ ชาวไร่อ้อยส่วน

ใหญ่จึงต้องวางแผนระบบการผลิตให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการใช้เครื่องจักรในการปลูกอ้อย ถีควัชพีช และตัดอ้อย แทนแรงงาน

“ปัญหาแรงงานตัดอ้อยหายากขึ้นเรื่อยๆ
แถมต้องเอาเงินไปให้ใช้ก่อน พอเวลาไป
รับ กลับหนีไป” (สุนทร ชีรงค์ 2553)

การปรับปรุงและพัฒนาวิธีการปลูกอ้อย ชาวไร่อ้อยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความพร้อมในการปรับปรุงวิธีการปลูก เนื่องจากอาชีพการปลูกอ้อยเป็นอาชีพหลัก โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ต้องดำเนินการบริหารจัดการทุกปัจจัยให้สอดคล้องกัน ถ้าบกพร่องในปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งมีผลให้ผลผลิตลดลง เริ่มตั้งแต่การปรับปรุงตัวชาวไร่อ้อย ต้องมีความรู้ มีประสบการณ์ในการทำไร่อ้อย มีการศึกษาสภาพที่ดินของตนเองและเข้าใจสภาพดินฟ้า อากาศ ในการปรับปรุงที่ดินนั้น ดินต้องลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร ไม่เป็นกรดหรือด่างมากเกินไป ในส่วนของเงินทุนต้องมีเงินหมุนเวียนเพียงพอในการดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้างในการจัดหาพันธุ์อ้อยที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ทนทานต่อโรคและแมลง การใส่ปุ๋ยต้องใส่ปุ๋ยให้ตรงตามความต้องการของอ้อยและใส่ในเวลาที่เหมาะสม

“คิดจะปรับปรุงเนื่องจากการปลูกอ้อยมี
เทคโนโลยีเปลี่ยนไปเรื่อยๆ และอนาคต
มีความมั่นใจเนื่องจากอ้อยเป็นพืชพลังงาน
และขาดแคลนอาหารของโลกทำให้ราคา

อ้อยในอนาคตจะดี” (อัญญา ศิลปธรรม 2553)

2.9 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมและพังทลายของดินในไร่อ้อย

2.9.1 พืชจากพระราชดำริ สำหรับการป้องกันการเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน

ชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ได้นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยการนำพืชจากพระราชดำริ คือ หญ้าแฝก มาปลูกเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมและพังทลายของดิน การเสื่อมโทรมและพังทลายของหน้าดินเกิดจาก การถูกกัดเซาะของผิวน้ำดินไม่ว่าจากฝนที่ตกลงมา หรือน้ำที่ไหลบ่าเป็นจำนวนมากทำให้ดินสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ เกิดปัญหาดินพังทลาย พื้นดินไม่สามารถเก็บกักน้ำฝนได้ เนื่องจากไม่มีสิ่งใดมาถัก

ไว้ นอกจากทำให้เกิดการพังทลายของหน้าดินแล้ว ยังทำให้พื้นดินขาดความชุ่มชื้นไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ในผืนดินได้ สร้างความเสียหายต่อพื้นที่การทำไร่อ้อย ทำให้ผลผลิตลดลง โดยเกษตรกรนำพันธุ์หญ้าแฝกมาจากโครงการพระราชดำริห้วยทรายส่วนของฝ่ายการขยายพันธุ์หญ้าแฝก โดยชาวบ้านแจ้งความประสงค์ขอหญ้าแฝกเพื่อมาปลูกในไร่ตนเอง และระบุจำนวน โครงการก็จัดหญ้าแฝกให้ฟรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นโดยทรงศึกษาถึงศักยภาพของหญ้าแฝก ที่มีคุณสมบัติพิเศษในการช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินและอนุรักษ์ความชุ่มชื้นใต้ดินไว้ อีกทั้งเป็นพืชพื้นบ้านของไทย วิธีการปลูกใช้เทคโนโลยีแบบง่ายๆ เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องให้การดูแลหลังการปลูกมากนัก อีกทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าวิธีอื่น จึงได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระราชดำริ ให้ดำเนินการศึกษาทดลองเกี่ยวกับหญ้าแฝกเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2534 ณ. วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

“พื้นที่ในชะอำ มีการส่งเสริมให้ปลูกแฝกตามแนวทางพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทำให้ดินชุ่มชื้นและหน้าดินไม่พัง เป็นการฟื้นฟูดิน (ทิพย์วรรณ ศลประโยชน์, 2553)

2.9.2 วิธีการปลูกหญ้าแฝก

ชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ มีการปลูกหญ้าแฝก 3 แบบ คือ การปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามระดับขวางความลาดชัน การปลูกในพื้นที่ที่มีความลาดชัน การปลูกเพื่อฟื้นฟูดินที่เสื่อมโทรม

การปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามระดับขวางความลาดชัน การปลูกแบบนี้ได้ผลดี เมื่อหญ้าแฝกมีการเจริญเติบโตและแตกกอขึ้นเต็มตลอดแนวจนไม่มีช่องว่าง จึงถือว่ามีประโยชน์สูงสุด เพราะเมื่อมีน้ำไหลบ่าหรือมีการพัดพาดินไป หญ้าแฝกทำหน้าที่ชะลอความเร็วของน้ำให้ลดลงและดักเก็บตะกอนดินไว้ ส่วนน้ำไหลบ่าซึมลงไปสู่ดินชั้นล่างได้มากขึ้นเป็นการเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ดินเบื้องล่างและน้ำที่ผิวดินก็ไหลผ่านแนวต้นหญ้าแฝกไปได้ ส่วนรากหญ้าแฝกนั้นก็หยั่งลึกลงไปใต้ดินอาจลึกถึง ๓ เมตร สามารถยึดดิน ป้องกันการชะล้างได้เป็นอย่างดีไม่ว่าการชะล้าง แบบเป็นหน้ากระดาน หรือเป็นร่องลึก และแบบอุโมงค์เล็กใต้ดิน เมื่อแถวหญ้าแฝกทำหน้าที่ดักตะกอนดินเป็นระยะเวลานานขึ้น เกิดการสะสมทับถมกันเป็นระยะเวลานานขึ้น การ

สะสมทับถมกันของตะกอนดินบริเวณหน้าแถวหญ้าแฝกเพิ่มขึ้นทุกๆ ปี กลายเป็นคันดินธรรมชาติ
ไปในที่สุด

“ปลูกหญ้าแฝกไม่มาก ปลูกเฉพาะ
ไร่ที่เป็นเนิน ปลูกเป็นแถวเดียว
(สุนทร ยีรงค์ 2553)

การปลูกในพื้นที่ที่มีความลาดชัน โดยเฉพาะ หมู่บ้านห้วยทรายเหนือ และ
หมู่บ้านไร่ใหม่พัฒนา ที่มีพื้นที่ดอนและเป็นเนินเขา การปลูกหญ้าแฝกให้เป็นแนวรั้วบริเวณคันคู
ขอบเขา หรือริมเขื่อนบันไดดินด้านนอกโดยควรปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวตามแนวขวางความลาดเทใน
ต้นฤดูฝน โดยการไถพรวนดินนําร่องแล้วปลูกหญ้าแฝกลงในร่องไถ ระยะปลูกระหว่างต้นต่อหลุม
๓-๕ เหง้าต่อหลุม ระยะห่างระหว่างแถวแฝกไม่เกิน ๒ เมตรตามแนวตั้ง หญ้าแฝกเจริญเติบโตแตก
กอชิดกันภายใน ๕-๖ เดือนในพื้นที่แห้งแล้งควรตัดหญ้าแฝกให้สูงประมาณ ๓๐-๕๐ ซม. เพื่อเร่ง
ให้มีการแตกกอ ควรตัด ๑-๒ เดือนต่อครั้ง การตัดหญ้าแฝกต้องกระทำในทุกพื้นที่และใช้ใบคลุม
ดินด้วย

“มีไร้อ้อยใกล้เนินเขา เวลาฝน
ตกจะเป็นร่องน้ำ จึงต้องปลูก
หญ้าแฝก เป็นแนวขอบเนินเขา
(ฉลอง ศิลปธรรม 2553)

ผลงานวิจัยนํ้าที่เก็บกักในพื้นที่เสื่อมโทรม ตำบลสามพระยา อำเภอ

ชะอำจังหวัดเพชรบุรี โดยการปลูกหญ้าแฝกเป็นแถวขนานความลาดเทในดินลูกรังที่เสื่อมโทรมจาก
การถูกชะล้างของผิวน้ำดิน จนกระทั่งเกิดความแห้งแล้งและมีผิวน้ำดินแข็ง ขาดพืชพรรณ
ธรรมชาติปกคลุมการปลูกหญ้าแฝกแบบนี้ช่วยชะลอความเร็วของน้ำไหลบ่า ทำให้น้ำซึมลงดินได้
ลึกเกิดความชุ่มชื้นอ้อยสามารถเจริญเติบโตได้

“เช่าที่ปลูกอ้อย พื้นที่ บางส่วน
เป็นดินแข็ง ดินลูกรังจึงนำหญ้า
แฝกมาปลูกบริเวณดินที่เป็นลูกรัง
(ทิพย์วรรณ ผลประโยชน์ 2553)

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่อง วิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ระดับลึกและการสังเกตพฤติกรรมการตอบคำถาม โดยมีการกำหนดแนวคำถามเพื่อวางกรอบข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์และแนวคำถามที่ตั้งในแต่ละประเด็น นำมาเขียนและสรุปรายงานผลการศึกษาดำเนินการตามลักษณะของปรากฏการณ์ที่ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษา พบว่า ชาวไร่อ้อยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุ 45 ปีขึ้นไป โดยมีสมาชิกในครอบครัว จำนวน 2-6 คน สมาชิกในครอบครัวเป็นแรงงานในการทำไร่อ้อย จำนวน 1-2 คน ในการปลูกอ้อยของชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีการปลูกอ้อยจำแนกได้ 3 ขนาด คือ ไร่อ้อยขนาดเล็ก ไร่อ้อยขนาดกลาง และไร่อ้อยขนาดใหญ่ สำหรับไร่อ้อยขนาดเล็กมีพื้นที่อยู่ระหว่าง 5-50 ไร่ ชาวไร่อ้อยกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากนัก สำหรับไร่อ้อยขนาดกลางมีพื้นที่อยู่ระหว่าง 51-150 ไร่ ชาวไร่อ้อยกลุ่มนี้มีจำนวนปานกลาง สำหรับไร่อ้อยขนาดใหญ่มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 150 ไร่ขึ้นไปชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ในอำเภอชะอำมีพื้นที่ปลูกอ้อยขนาดใหญ่

ชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำทำไร่อ้อยสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ชาวไร่อ้อยในอำเภอชะอำไม่ได้ทำไร่อ้อยเพียงอย่างเดียว แต่ยังทำไร่สับปะรด ไร่ข้าวโพด สวนปาล์ม น้ำมัน และทำนา เป็นต้น

2. วิธีการผลิตของชาวไร่อ้อย อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี

2.1 ลักษณะของการปลูกอ้อย

การทำไร่อ้อยของชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ทำไร่อ้อยสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเริ่มทำไร่อ้อยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ได้รับที่ดินทำกินจากบรรพบุรุษ ในการทำไร่อ้อยใช้แรงงานคนเป็นหลักเพราะมีเงินทุนน้อย แต่มีชาวไร่อ้อยที่มีไร่อ้อยขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาทำไร่อ้อยเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดการใช้แรงงานคน

2.2 การทำไร่อ้อยแบบดั้งเดิม

ในการทำไร่อ้อยแบบดั้งเดิมใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ เริ่มจากการเตรียมดิน ชาวไร่อ้อยต้องกำจัดใบอ้อยและวัชพืชต่างๆ ที่ตกค้างอยู่ในแปลงโดยการเผาทำลายหรือขนทิ้ง หลังจากนั้นใช้รถไถดินเข้าไปไถในแปลงครั้งแรก เรียกว่า ไถตะ เสร็จแล้วทิ้งดินตากไว้ อย่างน้อย 15 วัน เพื่อให้วัชพืชและแมลงศัตรูอ้อยที่ฝังตัวอยู่ในดินตาย เมื่อดินเริ่มชื้นนุ่มจากนั้นจึงไถแปรอีกครั้งแล้วปลูกอ้อยได้ ในการปลูกอ้อยชาวไร่อ้อยต้องยกร่องอ้อย เพื่อให้คนงานนำอ้อยพันธุ์ลงปลูก โดยส่วนใหญ่ปลูกในฤดูฝน ในการดูแลรักษาอ้อยแบบดั้งเดิมชาวไร่อ้อยใช้แรงงานในการนวดข้าว กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย และพูนโคน สำหรับการเก็บเกี่ยว ชาวไร่อ้อยใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวทั้งหมด

2.3 การทำไร่อ้อยในปัจจุบัน

การทำไร่อ้อยในปัจจุบัน ชาวไร่อ้อยพัฒนาและปรับปรุงวิธีการบริหารจัดการไร่อ้อย โดยส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรเป็นส่วนประกอบทุกขั้นตอน ในการเตรียมดินปัจจุบันชาวไร่อ้อยเริ่มวิเคราะห์ดินในพื้นที่ปลูกอ้อยและใช้รถไถ การไถเตรียมดินโดยเลือกรถไถตามสภาพดินในไร่อ้อย ในการปลูกอ้อยชาวไร่อ้อยพัฒนาและปรับปรุงรถไถโดยการติดตั้งกักเก็บน้ำ เพื่อหยดน้ำลงในช่องปลูกอ้อยพร้อมกับพันธุ์อ้อยและปุ๋ยรองกัน ทำให้ดินชุ่มชื้นและปลูกอ้อยได้เร็วขึ้น ทำให้อ้อยเจริญเติบโต ได้ผลผลิตมากขึ้น ประหยัดแรงงานและเวลา ในการนวดข้าวกำจัดวัชพืช ชาวไร่อ้อยใช้รถไถขนาดปกติติดเครื่องพ่นยาที่หางรถไถ โดยการนวดข้าววัชพืชหลังปลูกอ้อยเสร็จทันที ในการเก็บเกี่ยวชาวไร่อ้อยอำเภอลำดวนส่วนใหญ่ยังใช้แรงงานในการตัดอ้อย เพราะพื้นที่ไม่เหมาะสมในการใช้รถตัดอ้อย แต่มีชาวไร่อ้อยรายใหญ่ที่ได้ปรับปรุงพื้นที่ไร่อ้อยให้ราบเพื่อใช้รถตัดอ้อย ในการใช้รถตัดอ้อยส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องใบมีดตัดอ้อยไม่คม ทำให้ต่ออ้อยช้าและเน่าในที่สุด ไม่สามารถนำมาเป็นพันธุ์อ้อยในปีต่อไปได้ ชาวไร่อ้อยอำเภอลำดวนส่วนใหญ่จึงใช้แรงงานคนตัดอ้อย

2.4 แรงงานในการทำไร่อ้อย

สำหรับสมาชิกในครอบครัว ของชาวไร่อ้อยที่เป็นแรงงานในการทำไร่อ้อย มีจำนวน 1-2 คน แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานจ้าง โดยแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคอีสาน ชาวไร่อ้อยต้องรับแรงงานอีสานมาในช่วงตัดอ้อย คือ เดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน ของทุกปี ชาวไร่อ้อยต้องดูแลคนงานโดยการหาที่พักให้คนงานและจ่ายค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่างๆ ให้ด้วย เช่น ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

2.5 ต้นทุนในการทำไร่อ้อย

ในการทำไร่อ้อยชาวไร่อ้อยต้องลงทุนทุก 3 ปี โดยต้นทุนในการทำไร่อ้อยขึ้นอยู่กับขนาดของไร่อ้อย สภาพดิน และพื้นที่ในการปลูกอ้อย สำหรับค่าใช้จ่ายในการไถดินนั้น ถ้าเป็นรถไถแบบเพลาดียว ราคาไถดินชั่วโมงละ 600-700 บาทต่อหนึ่งไร่ ถ้าเป็นรถไถแบบ 2 เพลา ราคาไถดินชั่วโมงละ 800-850 บาทต่อหนึ่งไร่ ถ้าเป็นรถไถแบบลิปเปอร์ ราคาไถดินชั่วโมงละ 900-1,000 บาทต่อหนึ่งไร่ ราคาพันธุ์อ้อย 1,800-2,000 บาทต่อหนึ่งไร่ ค่าจ้างแรงงานปลูกอ้อย ราคา 150 บาทต่อหนึ่งคน สำหรับการใส่ปุ๋ย ในหนึ่งไร่ใช้ปุ๋ยสองกระสอบครึ่ง ราคา 750 บาท ต้นทุนในการใช้ยาปราบวัชพืช ราคา 500 บาทต่อหนึ่งไร่ การตัดอ้อยใช้แรงงานคนในการตัด คิดราคาเป็นมัด ราคามัดละ 1 บาท มีจำนวน 10 ถัง

2.6 เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มชาวไร่อ้อย

ชาวไร่อ้อยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนา การปลูกอ้อย จากชาวไร่อ้อยผู้มีประสบการณ์ในสมาคมกลุ่มชาวไร่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี และสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักเกษตรจังหวัดเพชรบุรี โดยชาวไร่อ้อยได้รวมตัวกันภายใต้สมัชชากลุ่ม ซึ่งเป็นชาวไร่อ้อยสองจังหวัด คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี การนำอ้อยไปขายส่วนใหญ่ชาวไร่อ้อยเปิดโควต้ากับโรงงานน้ำตาลปราณบุรี ส่งอ้อยโดยใช้รถบรรทุก 10 ล้อ แหล่งเงินทุนของชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่กู้เงินจากโรงงานน้ำตาลปราณบุรี โดยได้รับเช็คล่วงหน้าของโรงงาน และกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2.7 รายได้จากการทำไร่อ้อย

ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ได้กำไรในการทำไร่อ้อยในปีที่ 2 และปีที่ 3 ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่พอใจในราคาอ้อย โดยเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วชาวไร่อ้อยได้เงินประมาณ 3,000-4,000 บาทต่อหนึ่งไร่ ชาวไร่อ้อยคิดว่าการทำไร่อ้อยมีความมั่นคง เพราะรัฐบาลประกันราคาไว้ในราคา 1,050 บาทต่อหนึ่งตัน

2.8 ปัญหาและอุปสรรคในการทำไร่อ้อย

การทำไร่อ้อยของชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำส่วนใหญ่มีปัญหา ในการขาดแคลนน้ำชลประทาน ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ หรือมีแหล่งน้ำแต่อยู่ห่างไกลไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานราคาสูงขึ้น และแรงงานไม่มีประสิทธิภาพและที่สำคัญคือปัญหาแรงงานที่ชาวไร่จ่ายเงินล่วงหน้า แต่เมื่อไปรับมาทำงานแรงงานกลับหนีไปแล้ว

อภิปรายผลการวิจัย

วิธีการดำเนินชีวิตของชาวไร่อ้อย

ชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เริ่มทำไร่อ้อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ทำการปลูกอ้อยร่วมกับปลูกพืชชนิดอื่นด้วย ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่มีพื้นที่ที่ถือครองของตนเองค่อนข้างน้อย แต่เป็นพื้นที่เช่าทำไร่อ้อยเป็นส่วนใหญ่ จึงส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการผลิตอ้อย พื้นที่ส่วนใหญ่ของชาวไร่อ้อยเป็นพื้นที่ต้องอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นหลัก และสภาพลักษณะภูมิอากาศของพื้นที่อำเภอชะอำ เป็นพื้นที่ประสบกับปัญหาภัยแล้งอยู่ทุกปี ดังนั้นในปัจจุบันชาวไร่อ้อยจึงต้องหาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในไร่อ้อยมากขึ้น เช่น ขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดลอกคูคลอง หรือแม้แต่การทำถึงขนาดใหญ่ใส่รถสิบล้อและนําน้ำไปรดในไร่อ้อย เพื่อเพิ่มความชื้นในดินให้กับพื้นที่ปลูกอ้อยของตน เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตอ้อยให้สูงขึ้น เนื่องจากการผลิตอ้อยในปัจจุบัน นอกจากการปฏิบัติดูแลในแปลงทั่วไปแล้ว การให้น้ำก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ในการเพิ่มปริมาณผลผลิตในแปลงของเกษตรกร เมื่อเปรียบเทียบกับการทำอ้อย 4-5 ปีก่อนการทำไร่อ้อยไม่ต้องให้น้ำอ้อยเลย เพราะอ้อยเป็นพืชทนแล้ง เพียงระดับความชื้นในดินจากน้ำฝนก็เพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของอ้อย เพราะฉะนั้นเราพบว่าปัจจุบันชาวไร่อ้อยนิยมให้น้ำอ้อยกันมากขึ้นเพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต

การดูแลรักษาแปลงอ้อยทั่วไปของชาวไร่อ้อย เช่น การใส่ปุ๋ย การฉีดพ่นสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช การพรวนดิน การให้น้ำ เป็นต้น เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพ

ผลผลิตในแปลง เนื่องจากปัจจุบันความทันสมัยของเครื่องมือ สารเคมี ปุ๋ยเคมี ส่งผลกระทบต่อ การดูแลรักษาอ้อย เช่น วัชพืชและแมลงมีการปรับตัวหรือดื้อยา ลักษณะพื้นดินในแปลงอ้อยมีการ กดทับของเครื่องมือหนักในการทำไร่อ้อย ทำให้ความสมบูรณ์ของดิน ความร่วนซุย ความโปร่ง ของดินลดลง ดินมีความเป็นกรดสูง เนื่องจากมีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นเวลานาน จึงจำเป็นต้องมีการ พัฒนาเครื่องมือให้มีความสามารถมากขึ้น และมีการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ในปริมาณมากขึ้นและ บ่อยครั้งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนการผลิตโดยตรง

พันธุ์อ้อยที่นิยมปลูก ชาวไร่อ้อยเลือกปลูกพันธุ์ที่มีอัตราการงอกสูง ปริมาณผลผลิตต่อ ไร่สูง ระดับความหวานสูง ทนแล้ง พันธุ์ที่นิยมในปัจจุบัน คือ แอลเค 92-11 อุ้มทอง 3 แอลเค 93-219 เค 84-200 เค 84-69 ขอนแก่น 3 และแอลเค 92 แต่พื้นที่ทำอ้อยของชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่อาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ หรือในบางพื้นที่ประสบกับภัยแล้ง ชาวไร่อ้อยจึงต้องขุด เจาะบ่อบาดาลช่วยในการทำอ้อยหรืออาจมีระบบชลประทานของท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยทางด้านแหล่ง น้ำถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพผลผลิตของอ้อย เนื่องจากในปัจจุบันพื้นที่ในเขตอำเภอ ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ประสบปัญหาภัยแล้งอยู่บ่อย ทำให้ขาดแคลนน้ำ ซึ่งส่งผลให้การทำไร่อ้อย ของชาวไร่อ้อยทำได้ยากยิ่งขึ้น จากการสำรวจพื้นที่และพันธุ์อ้อยที่ปลูกของชาวไร่อ้อยที่ปลูก อ้อย พื้นที่ทำอ้อยที่อาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ (น้ำฝน) ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของชาวไร่อ้อยที่ปลูก อ้อย โดยพันธุ์อ้อยที่สำคัญที่ชาวไร่อ้อยส่วนใหญ่นิยมปลูก ได้แก่ แอลเค 92-11 ขอนแก่น 3 และ เค 84- 200

การใช้แรงงานในการผลิตอ้อย เนื่องจากอ้อยเป็นพืชไร่ที่มีขนาดพื้นที่ต่อ 1 แปลงการ ปลูกค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นในการเข้าทำไร่อ้อยในแปลงจึงต้องมีการใช้แรงงานจำนวนมาก แรงงานส่วนใหญ่ที่ใช้ในแปลงของชาวไร่อ้อยมีทั้งแรงงานจ้างชั่วคราว แรงงานจ้างประจำ และ แรงงานในครัวเรือน

ผลทางอ้อมที่เกี่ยวเนื่องกับปัจจัยการผลิต

การเก็บเกี่ยวของชาวไร่อ้อยในปัจจุบัน พบว่า ชาวไร่อ้อยนิยมเก็บเกี่ยวอ้อย ด้วยวิธีตัด อ้อยสดมากขึ้น เพราะทางโรงงานรณรงค์ให้ชาวไร่อ้อยเก็บเกี่ยวอ้อยสด โดยมีการเพิ่มราคาอ้อย ให้กับชาวไร่อ้อยที่เก็บเกี่ยวอ้อยสดส่งโรงงาน ทั้งนี้เพราะอ้อยสดมีน้ำหนักดี ระดับความหวานสูง ในทางกลับกันอ้อยที่ถูกเผาเมื่อส่งเข้าโรงงานเพื่อผลิตเป็นน้ำตาลทราย คุณภาพต่ำ และระดับความ หวานต่ำด้วย

กระบวนการผลิตอ้อยให้ได้คุณภาพนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มี คุณภาพสูงสุด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อต้นทุนในการผลิตด้วย จากการศึกษาวิธีการผลิตของชาวไร่ อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการผลิตอ้อยของ ชาวไร่อ้อย ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ภัยแล้ง ขาดแคลน

แหล่งน้ำ แรงงานหายาก ค่าแรงสูง ดินเสื่อม ดังนั้นชาวไร่อ้อยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้เหมาะสมกับขนาดของไร่อ้อย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา วิธีการผลิตของชาวไร่อ้อย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

1. จากการศึกษ พบว่า ชาวไร่อ้อยที่เข้าเป็นสมาชิกสมาคมกลุ่มชาวไร่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี ได้รับความรู้และประสบการณ์มากกว่าชาวไร่อ้อยที่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมกลุ่มชาวไร่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี เพราะชาวไร่อ้อยที่เข้าเป็นสมาชิกมีการพบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ซึ่งเป็นการเพิ่มประสบการณ์และพัฒนาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ทันกับสถานการณ์ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่มีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และข้อได้เปรียบของเกษตรกรที่มีการตื่นตัวยอมทำให้อายุยืนยาว จึงควรส่งเสริมให้ชาวไร่อ้อยเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมกลุ่มชาวไร่ เพื่อพัฒนาระบบการผลิต

2. จากการศึกษ พบว่า ชาวไร่อ้อยอำเภอชะอำมีการวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิตน้อย ทำให้ได้ผลผลิตไม่มากเท่าที่ควร และเมื่อปลูกอ้อยหน้าแล้งก็ขาดปัจจัยการผลิตในเรื่องน้ำเพราะไม่มีการบริหารปัจจัยการผลิตไว้ในหน้าแล้ง จึงควรปรับปรุงและพัฒนากระบวนการผลิตอ้อยโดยการวางแผนในการใช้ปัจจัยการผลิตให้เหมาะสม เช่น การใช้ปุ๋ย การให้น้ำ การฉีดยากำจัดวัชพืช ชาวไร่อ้อยควรเพิ่มการใช้ปุ๋ยพืชสดให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตของตนเอง

3. จากการศึกษพบว่า ชาวไร่อ้อยในอำเภอชะอำมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการในไร่อ้อยน้อย และไม่นำหลักการบริหารจัดการไร่อ้อยมาใช้ในไร่อ้อยของตัวเอง ทำให้ผลผลิตลดลง ชาวไร่อ้อยควรมีระบบบริหารจัดการไร่อ้อยที่มีประสิทธิภาพ เพราะปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยต้องดำเนินการบริหารจัดการทุกปัจจัยให้สอดคล้องกัน ถ้าบกพร่องในปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ส่งผลให้ผลผลิตลดลง ปัจจัยต่างๆ ได้แก่ บุคลากร ที่ดิน เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษา พบว่า ชาวไร้อ้อยในอำเภอหะอัมมีปัญหาเรื่องขาดแคลนแรงงาน และแรงงานภาคอีสาน โกงเงินค่าจ้างล่วงหน้าแล้วหนี จึงควรมีการศึกษาวิถีชีวิตของแรงงานตัดอ้อย เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะการดำเนินชีวิต รูปแบบการประกอบอาชีพ เพื่อหาทางปรับปรุงและแก้ไขต่อไป

2. จากการศึกษา พบว่า ชาวไร้อ้อยในอำเภอหะอัมส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสมาคมกลุ่มชาวไร่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-เพชรบุรี และส่วนมากชาวไร้อ้อยก็จะแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ มาพัฒนาไร้อ้อยของตนเอง จึงควรศึกษา บทบาทของชาวไร้อ้อยในสมาคมกลุ่มชาวไร่ เนื่องจากปัจจุบันอ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในประเทศ ชาวไร้อ้อยในสมาคมกลุ่มชาวไร่มีบทบาทอย่างไรบ้าง

ผลงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กวี รัศมีพลอริยคุณ. “การปรับตัวของแรงงานภาคเกษตรต่อสถานการณ์การเคลื่อนย้าย แรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกร จังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาไทยศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

เกษม นครเขตต์. “แนวคิดและทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม.” สำนักงานโครงการสร้างพันธมิตรการสร้างสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2551.(อัครา)

กัจจกรเดช ศรีวิไลย์. “เครือข่ายทางสังคมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของกลุ่มน้ำแม่ละแ้ว ตำบลสะดง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

จังหวัดเพชรบุรี. “ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี.” สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2551.(อัครา)

เฉลิมพล ไหลรุ่งเรือง. “อ้อย.” สถาบันวิจัยพืชไร่, 2547.(อัครา)

ชนิสรา ปัญญาเรือง. “เครือข่ายทางสังคมและแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ที่เป็นโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังในตำบลศรีมงคล อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

นันทมิตร นันทะเสน. “การสร้างความร่วมมือทางสังคมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าและน้ำในพื้นที่ตำบลไหล่น่าน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน.” รายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ฉบับสมบูรณ์, 2548.

ปณิธิ สุขสมบูรณ์. “เครือข่ายทางสังคมและการแสวงหาทางเลือกของแม่ค้าหาบเร่แผงลอย: กรณีศึกษาแม่ค้าหาบเร่แผงลอยชาวอีสานที่อาศัยอยู่ในชุมชนนางเลิ้ง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

ประกาย โภชนกิจ. “การปรับตัวของแรงงานภาคเกษตรต่อสถานการณ์การเคลื่อนย้าย แรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเกษตรกร จังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

ประสิทธิ์ ใจคิด. “พฤติกรรมการผลิตอ้อยและต้นทุนในการผลิตอ้อยของชาวไร่อ้อยที่เป็นสมาชิกของสมาคมกลุ่มชาวไร่อ้อยน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.

ประเวศ ะเวสี. “ธรรมชาติของสรรพสิ่ง การเข้าถึงความจริงทั้งหมด.” บริษัทโอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด, 2547. (อัคราเนนา)

พูลประเสริฐ ปิยะอนันต์. “คู่มือการจัดการผลิตอ้อยในไร่ที่มีประสิทธิภาพครบวงจร.” สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย, 2551. (อัคราเนนา)

ภณิการ์ เพชรเขียว. “การปรับตัวของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า เชื้อสายมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณีแรงงานในบริษัทสวนยาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

“ราคาอ้อยทูปสถิติ 171 ฟอง 900 บาท/ตัน. ชาวเกษตรกร” ไทยโพสต์. 31 สิงหาคม 2552, 13

วรรณิ จันทรสว่าง. สุขภาพชุมชน : แนวคิดและกระบวนการดำเนินงาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: ลิมบราเคอริการพิมพ์, 2546

วิทยา เต่าสา. “การปรับตัวและยุทธศาสตร์เพื่อการอยู่รอดของเกษตรกร: กรณีศึกษา บ้านทรายมูล ตำบลหนองปรือ อำเภอบ้านฉาง จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

สุดารัตน์ กาญจนขันธกุล. “กลยุทธ์ในการปรับตัวของเกษตรกรปลูกกะปอกในการปลูกกะหล่ำปลี.”

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากร

ธรรมชาติอย่างยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

เสรีรัตน์ จัดตุพรพงษ์. “รายงานการประชุมวิชาการพืชไร่ ประจำปี 2550.” สถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2550. (อัคราเนนา)

ภาษาต่างประเทศ

Grigg, David. An Introduction to Agricultural Geography Second Edition. London and New York : Wiley, 1995.

Ilbery, Brian. Agricultural Geography: A Social and Economic Analysis. New York : Oxford University Press, 1985.

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

แนวคำถาม

ผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ ..... นามสกุล .....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด.....

ส่วนที่ 1. ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร (หัวหน้าครอบครัว)

- 1.1 หัวหน้าครัวเรือนมีอายุ.....ปี
- 1.2 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
- 1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมหัวหน้าครอบครัว) .....คน
  - 1.3.1 เพศชาย จำนวน.....คน อายุเรียงจากมากไปน้อย .....
  - 1.3.2 เพศหญิง จำนวน.....คน อายุเรียงจากมากไปน้อย .....
- 1.4 จำนวนของผู้ทำไร่อ้อย

แรงงานภาคการเกษตร

แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด (.....)

แรงงานแลกเปลี่ยน (เอามือเอาวัน) ระบุพืช .....

แรงงานจ้าง (บางพืช บางช่วงฤดูกาล)

ค่าจ้าง

ประมาณ.....คน

ค่าจ้าง/วัน/คน.....บาท

ระบุลักษณะงานที่จ้าง.....

รายได้จากการทำไร่อ้อยมีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่

ส่วนที่ 2. การประกอบอาชีพ และการทำไร่อ้อย

2.1 ปัจจุบันท่าน นอกจากการทำไร่แล้วท่านประกอบอาชีพอื่นอีกหรือไม่ แบ่งสัดส่วน
ประมาณเท่าไร

2.2 ท่านทำไร่อะไรบ้าง จำนวน ไร่

- 2.3 การทำไร่อ้อย ปัจจุบัน มีการทำไร่อ้อยแบบใด และทำไร่อ้อยมาตั้งแต่เมื่อไร
- 2.4 ใครเป็นผู้ริเริ่มหรือแนะนำให้ท่านทำ เพราะเหตุใดท่านจึงเลือกทำไร่อ้อย
- 2.5 เดิมทำแบบใดและมีการพัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการอย่างไรบ้าง
- 2.6 ที่ผ่านมามีคิดว่าการทำไร่อ้อยของตนเองดีหรือไม่อย่างไร พอใจมากน้อยเพียงไร

ส่วนที่ 3 เครือข่ายทางสังคมของกลุ่มชาวไร่อ้อย

- 3.1 ปัจจุบันท่านได้รับความรู้ใหม่เกี่ยวกับอ้อย เกี่ยวกับการทำไร่อ้อยจากที่ใด
- 3.2 การพัฒนา / ปลูกอ้อย / ความรู้ใหม่เกี่ยวกับอ้อย ใครเป็นคนถ่ายทอดให้ หรือสอบถามจากใคร
- 3.3 ในกลุ่มของชาวไร่อ้อยมีการรวมตัวกันอย่างไรบ้าง
- 3.4 การนำอ้อยไปขายท่านดำเนินการ/ทำ อย่างไรบ้าง
- 3.5 กลุ่มชาวไร่อ้อยในหมู่บ้าน/ตำบลมีกิจกรรมที่ช่วยเหลือหรือพัฒนาการปลูกอย่างไรบ้าง
- 3.6 เมื่อแหล่งเงินทุน (ถ้าไม่พอ) ท่านมีวิธีการอย่างไร มีการกู้ยืมได้จากที่ใด

กองทุนหมู่บ้านจำนวน .....บาท
 เพื่อนบ้าน/ญาติ จำนวน .....บาท
 นายทุน/พ่อค้าคนกลาง จำนวน .....บาท
 โครงการสนับสนุน จำนวน .....บาท
 อื่น ๆ ระบุ จำนวน .....บาท

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคต่างในการทำไร่อ้อย

1. ท่านพบปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในการทำไร่อ้อย
2. กรณีที่พบปัญหาท่านทำอย่างไร
3. กลุ่มชาวไร่อ้อยหรือหน่วยงานใดบ้างที่มีส่วนในการช่วยเหลือท่าน
4. ท่านคิดว่า ชุมชน/กลุ่มใดที่มีส่วนสนับสนุนและแก้ปัญหาในการพัฒนาการปลูกอ้อยให้กับท่านมากที่สุด
5. ท่านคิดจะปรับปรุงวิธีการในการปลูกอ้อยหรือไม่ เพราะอะไร ท่านคิดว่าอะไรจะช่วยให้เพิ่มความเชื่อมั่นหรือความมั่นใจในการปรับปรุงหรือดำเนินการด้วยวิธีดังกล่าว

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล

นางสาวโชติมา วรณเวทวิวัฒน์

ที่อยู่

317 หมู่ 4 ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2530 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ จังหวัดเพชรบุรี
 พ.ศ. 2533 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี
 พ.ศ. 2538 ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 พ.ศ. 2551 ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและ
 ภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2538 ประกอบธุรกิจส่วนตัว

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี